

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an . . . 14— „
Pe 3 luni . . . 7— „
Pe o lună . . . 2 40 „
Numărul popular:
Pe un an . . . 4— Cor.
Pe jumătate an . . . 2— „
Pentru România și
America . . . 10— franci.
Numărul de zi pentru Ro-
mania și străinătate pe an
40 franci.

ROMÂNUL

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Batthyányi Nrul 2.
INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.
Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 filerl.
Manuscrisurile nu se in-
napoiază.
Telefon pentru oraș, co-
mitat și interurban Nr. 730.

Mihail Kogălniceanu

Cu prilejul împlinirii a 20 ani dela moartea sa

La 20 Iunie 1891, Mihail Kogălniceanu, unul din cei mai mari factori ai culturii și politicii românești din veacul trecut, s'a stins în mijlocul durerii unanime a întregului neam românesc.

S'au împlinit 20 de ani dela această moarte, care a fost considerată ca un sfârșitor doliu național. Cu toate acestea, figura lui Kogălniceanu strălucește încă luminos, pentru călăuzirea generației actuale spre ținta idealurilor naționale. Și cu cât vremea trece, cu cât această stea în veci nestinsă a neamului românesc se depărtează tot mai mult în perspectiva trecutului, cu atât mai vii sunt scânteierile ei, purificate de spațiul eteric în care strălucesc.

Kogălniceanu a fost un adevărat geniu național. Om de o putere de muncă extraordinară, spirit larg, înzestrat cu o vastă și temeinică cultură, suflet capabil de avânturile cele mai patriotice, minte adânc pătrunzătoare a nevoilor obștești și inimă înțelegătoare a suferințelor celor mulți și săraci, Kogălniceanu a avut toată pregătirea și toate însușirile necesare ca să fie unul din eroii vremurilor de prefacere politică și socială dintre anii 1848 și 1881.

Două au fost idealurile mari cari au făcut să vibreze atât de profund nobilul său suflet: Inchegarea României libere și desrobirea țăranilor. Pentru ajungerea acestor idealuri și-a jertfit Kogălniceanu, cu

o dezinteresare vrednică de pildă, toată puterea de muncă, toată energia nesecată a voinței sale de fier, toate posibilitățile de bunăstare și mulțumire personală. Acestor mari idealuri, Kogălniceanu a jertfit chiar tronul Moldovei ce i se oferia la 1857.

Mulțumită în mare parte lui Kogălniceanu, că s'a putut face Unirea principatelor române. Și tot mulțumită lui Kogălniceanu, că domnia lui Cuza a avut strălucirea pe care azi nimeni nu i-o mai poate contesta. Această constatare nu micșorează întru nimic, bineînțeles meritele marelui domnitor al Unirei. Cuza a fost desigur un Suveran democrat, cu milă față de țărani și cu dor de bine pentru neamul românesc. Era înconjurat însă de atâta reavoință și corupțiune, încât dacă n'ar fi avut în jurul său și oameni cum a fost Kogălniceanu, n'ar fi putut să realizeze tot binele ce l-a făcut.

Și tot lui Kogălniceanu i-se datorește izbânda deplină a energicei lovituri de stat dela 2 Maiu 1864, grație căreia s'au putut seculariza averile mânăstirești, desființa claca și a face împroprietărirea țăranilor.

De altfel, este incontestabil, că fără Kogălniceanu, Cuza n'ar fi putut săvârși împroprietărirea țăranilor. Dovadă: toate guvernele ce le-a avut până la 1863 au fost ostile acestei reforme, dela care atârna viitorul României ca stat.

Insuși Kogălniceanu a trebuit să lupte, câtă vreme la putere au fost conservatorii, cu Barbu Catargiu, etc., pentru rezolvarea în mod echitabil a problemei agrare. Cu acest prilej, ilustrul om de stat a ținut două strălucite discursuri cari sunt citate ca model de elocvență clasică. Cu cât en-

tuziasm pentru viitorul țării și cu câtă durere pentru nedreptățile de care țăranul suferea, vorbea marele Kogălniceanu, se poate vedea din următorul pasaj reprodus din celebrul lui discurs dela 25 Maiu 1862:

„De s'ar face aceasta (reforma agrară N. R.) ce mare și frumoasă zi ar fi pentru România, ce glorie ar fi pentru clasele bogate și inteligente ale țării, ce renume pentru adunarea legislativă și cât de sus am ridica națiunea noastră în ochii Europei!

Și, din contră, ce rușine, ce decadentă pentru noi, când am dovedi străinilor, că nu avem puțință de a fi, de a ne ridica la înălțimea misiunii noastre, că în mâinile noastre era să întărim România, și că noi am îngropat-o de vie; căci nenorocind trei milioane de țărani, nenorocită va fi și țara noastră; și moartă va fi România, când în o asemenea chestiune, noi legiuitorii ei am da pilda strâmbătății și a nelegiuirii.

„Și să nu credem domnilor, că printr'un vot al nostru am înecat pe veci dreptul țăranilor.

„Nu, d-lor, dreptatea nu piere; ca trupul lui Hristos ea se poate îngropa, dar întocmai, ca și Hristos-Dumnezeu ea va reînvia“.

Kogălniceanu, ca și Brătianu, Rosetti, și ceilalți fruntași de seamă ai revoluției dela 48, avea în sufletul lui, în înfățișarea lui, în felul de a vorbi și de a se purta, ceva din evlavie și inspirația divină a primilor creștini, a celor dintâi propovăduitori ai învățătorei lui Hristos, — remarcă într'o splendidă conferință d. C. Banu,

POVESTIRI ORIENTALE

Călugărul

De: Gheorghe Coșbuc.

Umblând monahul tândălind odată Văzu o vulpe'n crâng, ca vai de ea,
Căci nici picioare și nici ochi n'avea —
Și-a stat privind cu inimă mirată.
De unde-o fi venit aici, și cum,
Lipsită de-ambele puteri pe drum?
Și'n care chip își află zilnic hrana,
În starea ei de plâns cum e, sărmana!
Pe când el combină ascunse căi
Pe cari s'apropie cel Etern de-ai săi,
Văzu un leu ce'n dinți un cerb aduse
Și foarte-aproape lângă vulpe-l puse,
Și-apoi, mâncând de-ajuns, cât a rămas
Pe urma lui, destul și vulpii fuse.

O, nesfârșit de-ascuns și-e blândul pas,
Eternă milă, care-a tot prevede!
Iar gândul meu se'nchină adânc, și crede.

A doua zi veni un corb, purtând
O pradă'n cioc, din care-apoi căzând
(Cu vrere-ori fără, nu știu) o bucată,
Fu biata vulpe și-astăzi săturată.
Și-așa din zi pe zi văzu mereu
Cum grije-avea de vulpe Dumnezeu.

Călugărul atunci crezută că-i vine
Lumină nouă minții cei divine
Precum avu și Paul la Damasc.
„O sfinte Doamne; iată, mă renasc!
Pe-a vieții mare singur ești pilotul
Ce duce sigur cătră țintă totul!
De-acum te știu deplin, căci te-am văzut“!

Crezi rău tu cel ce crezi c'a fi'ncrezut
Ar fi credința dreapt' a mântuirii —
De vrei dovezi, urmează-mi povestirii.

Călugărul voi să-i facă deci
Și lui ca vulpii Tatăl cel de veci,
Și stând la rugă pe genunchi și'n coate
Să-i poarte Dumnezeu de grije-a toate.
Se'nținse deci în șdrențele lui vechi,
Și-adânc și-a tras potcapul pe urechi,
Și-așa zicea: „Eu îi vestesc mărirea,
Li cânt privesc și-i repet psaltirea,
Și-a lui putere-o spui din loc în loc.
De poartă grije-astfel de-un dobitoc,
Pe-atât mai mult de mine El purta-va,
Spre-a-i fi printr'asta mai sporită slava.
De umblă pentr'o vulpe-ascunse căi
Ce drum va face pentru-aleșii săi!“...

Și-a stat, și-a așteptat, și-o zi, și două,
Ori mană ca'n pustiu, ori lapte'n rouă
Ori ploie de pătârnichi, ori știu și eu
Ce gând avea că-i face Dumnezeu.
Dar n'a venit nici leu și corb, nici mană!

Și-așa dorind printr'o minune hrană,
Slăbi pân'a rămas un lemn uscat.
Pe când acum aproape leșinat
De foame-ardea într'o ultimă răbdare
Eși, dintr'un părete, — așa se pare,
Un glas zicând: „Bătrân nărod ce ești!
Pe cel Etern vrei tu să-l ispitești?
Tu crezi că poți știrbi a mea mărire
Precum îmi cânti, sau nu, dintr'o psaltire?
Și crezi tu, vierme ce 'ntr'o clipă treci,
Că poți spori puterea mea de veci
Cu-a ta credință? Da, și-aceasta 'ncape:
„Credința ta pe tine-o să te scape“,
Dar nu și 'n felul ce tu orb îl vezi
Și nu cum ție-ți place-a ști ce crezi!
Căci e și-alt adevăr ce 'n veci nu trece:
Credința propie-a ta o să te 'nece!“

Acum eu zic: Călugăre nebun,
Ca toți cari mântuirea 'n lene-o pun
Fii leu și corb, nu vulpe oarbă, biata,
Ce-așteaptă hrana ca să-i vie gata.
Ca leu lucrează' agonisind să ai,
Nu duce din cerșire-al vulpii traiu.
Și vezi că ei nevoe-i este-atare,
Dar ce dorești tu cel voinic și tare?
Mergi, prinde prăzi, nu sta un ticălos
Pândind vulpește-al altora prisos,
Trăind din ce-ți asvârli, cum face-un cânel
De poți, cu brațul tău adună-ți pânel
„N'ai lipsă“ zici. Așa zic cei nebuni,
Atunci tu pentru ceice n'au, s'aduni,

unul din cei mai culți și mai străluciți oratori ai parlamentului român. Și are mare dreptate. Caracteristic în această privință, este următoarea *rugăciune* pe care Kogălniceanu a redactat-o și a publicat-o, în *calitate de ministru de interne*, în *Monitorul oficial*, după lovitură de stat:

„Doamne Dumnezeu părinților noștri, carele prin mâna lui Moise, credinciosul tău, ai dat libertatea poporului tău, l-ai scăpat din sclăvia lui Faraon, l-ai nutrit în pustie cu mană; cela ce prin mâna lui Isus Navi l-ai adus în pământul lui Canaan, cela ce mai în urmă prin unul născut fiul tău, l-ai făcut moștenitorul împărăției cerului; Doamne, tu care ai căutat întotdeauna cu blândețe și mizericordie asupra națiunii române, trimitând din când în când bărbați apărători și conducători și ai scăpat-o din jugul celor ce voiau s'o nimicească și s'o șteargă din cartea popoarelor creștine civilizate.

„Tu, Doamne, și acum prin unsul tău, Domnul Alexandru Ioan I, trimitându-i spirit divin, ai făcut ca să șteargă lacrimile și să aline suspinul împilător, stabilind dreptatea, pacea, înfrățirea și toată egalitatea în toată România.

„Primește, Doamne Dumnezeu părinților noștri, slabele și sincerile noastre rugăciuni de mulțumire ce-ți aducem noi servitorii tăi, pentru toate facerile de bine, ce totdeauna ai revărsat asupra națiunii noastre române.

Dă, Doamne, zile îndelungate, pașnice și fericite unsului tău, ca și noi să fim asemenea fericii în eternitate și să glorificăm numele tău, al Tatălui, și al Fiului și al Sfântului Duh, ca și strămoșii noștri zicând: Dumnezeu și nimeni împotriva noastră. — Amin“.

Așa era Kogălniceanu: energic și neînduplecat față de adversarii idealurilor sale, hotărât și neîngenunchiat în momentele decisive cele mai dificile, nedându-se înlături dela nici o jertfă și dela nici o efortare eroică, bun și îndurător față de cei ce suferă, temător de Dumnezeu și sperând în puterea lui mântuitoare chiar în clipele de izbândă și glorie.

Errou și apostol, abil mânăitor al vor-

Și pentru-al altor bine tu muncește.
Mișel e cel ce sie-și își trăește,
Și numai lui, dar mult e mai mișel
Acel ce-a altui trud' o fură el!
la tu de mână pe-altii și-i condu,
Nu cere-a fi condus de alții tu.
Văzut-ai leul ce-a făcut, și corbul?
Si-i ceri lui Dumnezeu milog, ca orbul?
De-acea faptură-i vesel Dumnezeu
In care vede-al luptei bold mereu
Și care face (chiar fără să știe)
Și altora făpturi o bucurie.
Dar cum să fie vesel el de voi?
Mult n'o să 'ntrebe el la zi de-apoi
De rugă și psalmi, ci mai cu dinadinsul:
Cu-a sale fapte la cântar tot insul!

Dr. STEFAN TĂMĂȘDAN

medic univ. specialist în arta dentistică,

ARAD, vis-à-vis cu casa comitatului.

Palatul Fischer Eliz. Poarta II.

Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. a.

bei și neînfricat om de acțiune, mare proprietar și iubitor al țărâniei, în posibilitate de a ajunge Domnul Moldovei și totuși preferind să moară sărac, politician și artist, bărbat de înaltă cultură și bun creștin, Kogălniceanu a pus, în tot cursul îndelungatei sale vieți, cele mai înalte sentimente de dreptate, dragoste pentru cei mici, și dor de binele țării în serviciul prosperării patriei lui iubite.

Și nu i-a fost înzadar nici entuziasmul, nici jertfele, nici luminata sa cultură.

Corruption and Reform in Hungary

A study of electoral practice

by

R. W. Seton-Watson

D. Titt (Oxon)

— Urmare —

Cinci lunau fost jertfite pentru pregătirea cercurilor și numai decât deveni lucru notoriu, că alegerile generale din 1910 vor fi conduse cu aceeași brutalitate și lipsă de scrupul, care caracterizase cele din 1896. Rezultatul întrecu și cele mai sinistre așteptări ale opoziției, și contele Khuen-Héderváry, care intrase în luptă fără partid în dietă, se reîntoarse în fruntea unei majorități puternice. Șirurile fracțiunilor rivale ale partidului independentist (grupul kossuthist și justhist) au fost decimate; partidul popular a fost redus la jumătatea membrilor săi; pe când mănunchiul neînsemnat al deputaților nemaghiari — mulțumită călcării în picioare a legii, practizate de guvern pe față — a scăzut dela 26 la 8. Numai timpul poate arăta, că oare noua majoritate arăta-va o pornire mai generoasă, decât cea precedentă, de a scutura letargia suspectă, care cuprinde pe cei mai mulți politicieni maghiari, de câteori se tractează de a trece peste statul aprobării teoretice a reformei electorale, la conlucrare activă. Pot să treacă încă câțiva ani, până când reforma electorală e dusă în îndeplinire, și prin asta se realizează emanciparea naționalităților de sub jugul prezent politic; dar că ambele sunt inevitabile mai curând ori mai târziu, nu va fi înclinat să nege nici unul, care crede tare în evoluție istorică.

II.

Metod de alegere unguresc.

(Scris de un deputat bătrân. *)

Se poate prea bine, că publicul străin să primească informații cu totul greșite asupra rezultatului, importanței și consecinței alegerilor generale din Ungaria, fiindcă, se razimă în mare parte pe rapoartele făcute din oficiu și tipărite fără control. O judecată despre alegeri clară și imparțială, e posibilă numai când se face încercare sine ira et studio, să se cunoască temeinic legile și regulamentele dătătoare de ton la alegeri, să se cunoască chipul în care sunt executate în praxă, și aceasta neatârnat de orice punct de vedere particularistic sau oarecare alegere singularică.

Ce mare lipsă are Ungaria de o reformă electorală deplină și onestă, se poate vedea din faptul, că până când legile electorale ungare și transilvane din 1848 au fost inspirate de idei genuine de libertate și au extins foarte dreptul de vot (până la acel an monopolizat de nobilime), până atunci schimbările și codificarea introduse de legea XXXIII an. 1874, au avut în vedere nu atât puțină afirmări mai ușoare a voinței națiunii, cât chiar împiedecarea și sufocarea aceleia. Opera lui Francisc Deák, compromisul din 1867, a trebuit să fie apărată de năvala unei opoziții ostile kossuthiste, prin intimidarea alegătorilor pe toată linia. Din acest motiv votul secret, care până atunci era la bunul plac al fiecărei autorități comitatense sau municipale, a fost șters; prepararea registrelor de votare a fost îngrădită cu formalități, cari făceau cu puțință să se șteargă mult mai ușor numele alegătorilor opoziționali; pe când puterea dictatorială dată președintelui alegerii, deschise calea intimidării alegătorilor și chiar respinge-

rei lor cu forța dela urne. Mai mult, praxa electorală a deschis câmpul cel mai vast posibil pentru terorismul autorităților — fapt, pe care partidele opoziționale nu l-au putut înfiera destul pe timpul dominațiunii partidului liberal (1875—1905). Toate partidele, cu toate acestea, erau de acord să treacă cu vederea abuzurile chiar și cele mai grave, de câteori era vorba să se împiedece alegerea unui candidat naționalist, român, sârb sau slovac. (Germanii din Ungaria, cu excepția Sașilor din Transilvania, nu s'au fost trezit încă la conștiință națională.)

Intre astfel de împrejurări, o alegere parlamentară din Ungaria, nu stă în *probarea*, prin mijloace legale, a forțelor partidelor politice rivale cari, pentru a câștiga majoritatea alegătorilor se folosesc de toate armele dialectice și a logice, de toată tactica posibilă a unei propagande vii. Ci mai vartos stă într'un sistem nescrupulos de a vâna voturi, prin care guvernul de azi pune în mișcare tot aparatul administrativ pentru reușita candidațiilor săi, făcând aproape imposibilă deprinderea liberă a votului, pentru oficialii și persoanele atârnatore de guvern. Dar a fost și mai periculoasă pentru moralitatea politică a țării, indulgența dovedită de parlamentul însuși față de perpetuarea abuzurilor, punând pe cetea sancțiunii legale pe diferitele forme de corupție directă și indirectă. Chiar și în cazurile cele mai flagrante, petițiile rămăneau fără rezultat. Abuzurile cele mai de necrezut aflau a probare tacită și rămăneau nepedepsite.

Condițiile acestea scandaloase au făcut, ca la urma urmelor puterea judecătorească în chestia alegerilor contestate, să treacă la Curia regescă, tribunalul suprem al Ungariei.

Însă și pasul acesta, — de altcum minunat în esență, — a fost făcut iluzoriu dintr'un început prin o mulțime de formalități și statorire de spese; pe când în aceeași vreme, s'au întâmplat schimbări tehnice în anumite secții a legii electorale din 1874, care se ocupă cu procedura alegerii, — cari la aparență aveau de scop sugrumarea abuzurilor, dar în realitate, legalizau orice influență exerciată asupra alegătorilor, abuz până atunci numai tolerat.

Starea insuportabilă a sistemului electoral ungar duse deja în 1877 și 1881 la așternerea pe masa țării, a proiectului de lege, în înțeleșul căruia disputele electorale aveau să fie încredințate Curiei; — dar parlamentul a dovedit limpede, prin respingerea lui, că n'avea intenție serioasă de-a împiedeca sporirea abuzurilor. Deputatul ungar, d. Szivák, el însuși membru al partidului majorității, a tratat lucrul acesta, în opera sa despre „*Alegeri parlamentare și judicatura Curiei regesti*“ în chipul următor: „La alegerile din 1884 și 1887, s'a recurs atât de pe față la cunoscutele mijloace de corupție electorală — candidaturii oficiale și abuz de putere din partea autorităților, presiune nelegală din partea oficialilor, folosire nelegală de forță armată, folosire de tertipuri legale și interpretare strictă, a legii din partea funcționarilor, corupție, tractare cu mâncare și beutură, agitație și terorism nețărnut, într'un cuvânt toate armele arsenalului unui fanaticism de partid — cât era credința de obște, că în multe cercuri rezultata oficios nu exprima voința legală a alegătorilor“. Însă cu toate că încrederea în imparțialitatea deciziunilor, date de comisiunea electorală a parlamentului — la recursuri contra alegerilor, — a fost redusă la minim, totuși s'au înaintat o mulțime de petiții, și despre acestea din urmă scrie cartea citată de noi mai la deal, că multe au stârnit în viața politică peste tot rezultate surprinzătoare și totdeauna alarmante, și că verificarea multor alegeri a dat material de discuție vehementă, pentru o întregă ședință a parlamentului.

Articolul XV al anului 1899, care se ocupă cu corupțiile dela alegeri, a fost ticluit de ministrul de justiție, Desideriu Szilágyi, și prezentat Casei încă în 1891, apoi iară în 1892, dar fu respins de Casa Magnaților. Deși în urmă sancționat sub Coloman Széll în 1899, totuși nu și-a ajuns nici decât scopul principal de-a împiedeca și pune zăgaz abuzurilor, cari își au rădăcina în datini vechi și promovează interesele claselor stăpânitoare și a partidului la putere. Și dacă acest gând nu l-a ajuns, cealaltă țintă de-a *pedepsi* aspru abuzurile obicinuite, n'a fost atinsă decât în parte.

Că alegerile din 1902 sub ministrul preșe-

*) Scris anume pentru acest volum, la cererea mea.

dinte Széll, au fost destul de „cărâte și libere“*) trebuie atribuit mai puțin dispozițiilor noii legi decât atitudinii corecte a ministrului președinte a cărui deviză era: „Drept, lege, dreptate“.

Adunarea dela Iablanța, promite reușită splendidă. Suntem informați, că poporul din Iablanța și jur așteaptă cu nerăbdare ziua de mâine spre a-și manifesta hotărârea sa energică de a lupta pentru pretențiunile partidului național român. Preoții din partea locului, cu mândrie și multă satisfacție o spunem, își fac deplin datoria. Ei instruiază și animează poporul și în frățească înțelegere vor fi „cu crucea în frunte“ la adunare. Poporul pregătește oaspeților o splendidă primire. Granița se deșteaptă și avem cele mai întemeiate nădejdi, că reinvie în Severin epoca marelui general Traian Doda.

La adunare vor lua parte foarte mulți dintre conducătorii politici ai comitatului Caraș-Severin. Din Arad pleacă la adunare d-nii *dr. Șt. C. Pop*, deputat dietal, *dr. Ioan Suciu*, *dr. Iustin Marșieu* și *Vasilie Goldiș*. Va fi acolo și d. *dr. Aurel Vlad*, idolul grănițerilor, și bravul luptător *dr. Victor Bontescu*, care atât de mult știe să însuflească mulțimea cu neîntrecutele sale discursuri, ținute în graiul curat al poporului.

Incep masele să se miște și în curând din toate părțile locuite de Români ale țării va răsună protestul nostru energic în contra fărădelegilor nesfârșite ale păcătosului guvern.

Grea este calea spre mântuire și multe jertfe cere. Noi însă le aducem cu drag, căci suntem siguri de izbânda sfintei cauze, pentru care luptăm.

Trimitem salutările noastre fraților grănițeri, urmașii vrednici ai generalului Doda și adunării din Iablanța îi urăm splendid succes.

Inainte cu Dumnezeu!

Vlăhuța — „Bud. Hirlap“ și exportul de preoți. Organul imperialist „Budapesti Hirlap“ în primul său de azi intitulat „România“ tratează în felul său, sfârșitul odiosului conflict sinodal, comentându-l cu cele mai variate insolente la adresa a tot ce e românesc. Deavalma vorbește de conflict, de nivelul preoției din Regat, de harta cu România pân' la Tisza, de Petru Maior, acest „nobil maghiar“ (sic!) care „făcându-și studiile la școală ungurească... este întemeietorul istoric al politicii daco-române de azi“. Nu scapă să nu amintească nici de independența Regatului Român, eluptată la inițiativa „unui bărbat de stat ungar“ (!) și încă o seamă de adorabile naivități și zarzavaturi șoviniste, constatând cu multă bucurie, cât e de bine că nu au dat ascultare statului nostru de a se întoarce în patria străbună, căci — săracii Români — fără de ei rămâneau cu toți în bezna cea mai nepătrunsă.

Intre multele bazaconii însă aflăm ceva ce ne-a făcut să insistăm asupra a-

cestui articol de secetă. Ceva ce ne privește deaproape și nu-l putem trece cu vederea.

Cică au primit un comunicat dela corespondentul lor din Sibiu, în care se desvălesc intențiile adevărate ale vizitei marelui nostru poet Alexandru Vlăhuța. D. Vlăhuța cum anunțasem și noi la vremea sa, a petrecut zilele trecute în Ardeal. Știam atât, că a fost oaspele poetului Goga și a venit să ne viziteze la noi acas. Față de aceasta corespondentul ziarului maghiar spune, că Vlăhuța a venit de data asta cu misiune specială. Sub titlul sensationă: „Export de popă din Ungaria“ comunică „B. H.“, că scopul vizitei e a pregăti calea unei acțiuni de premenire și întregire atât a clerului înalt cât și a celui orășenesc, cu elemente de cultură modernă, pentru a ridica nivelul clerului din Regat, căci — zice corespondentul — seminariile din România nu dau până acum decât duhovnici.

Guvernul, conform acestui comunicat, e hotărât chiar, pentru a facilita deslegarea problemei de a primi clerul înalt cu persoane neexceptionabile din Transilvania, să exopereze un concluz sinodal (anticanonic n. R.) pe baza căruia arhieriei pot fi și preoți căsătoriți.

Iată cu ce povești amusează organul arhișovin publicul său cetitor.

Rezultatul anchetei barbariei dela Rucăr. Ancheta care a făcut-o d. procuror general asupra actelor bestiale ale jandarmilor, despre cari am relatat în amănunte cetitorilor noștri, a avut următorul rezultat:

Parchetul de Muscel a deschis acțiune publică contra sergentului major de jandarmi și altor patru subalterni de ai lui, pentru delictul de bătae simplă în baza art. 238 combinat cu 165 din codul penal.

Odioșii jandarmi vor fi judecați dar de judecătoria de ocol din localitate.

Sentița sfântului Sinod. Membrii Sinodului s'au întrunit ieri, Vineri, la ora 9¹/₂ dim. în scopul aducerii sentiței în conflictul sinodal.

Astfel întrunit, Sinodul a așteptat până la ora 10, când a sosit d. ministru al cultelor C. C. Arion.

Odată ședința deschisă, episcopul Gherasim ceti declarațiunea sa, prin care refuză a-și da demisia și cere o sentiță severă contra celor vinovați.

Membrii Sinodului intră apoi în deliberare, care a ținut patru ceasuri.

La ora 2 p. m., membrii Sinodului cad însăfârșit de acord asupra sentiței.

Atunci, I. P. S. S. Mitropolitul Pimen al Moldovei și președinte judecătoresc, pronunță mult așteptata sentiță, prin care *I. P. S. S. Mitropolitul primat Atanasie este achitat, iar episcopul Gherasim-Serafin al Romanului, este înlăturat din rangul său de episcop al Romanului, ră-*

mânând numai cu titlul de arhieru (adică episcop fără dieceză).

Sentița a făcut impresie în public, onora bună, altora rea, în majoritate convenabilă. Se știe, că guvernul doria înlăturarea ambilor prelați.

Ceeace ne produce însă nouă mulțumire, este, că a luat sfârșit acest uricios conflict, și că a reintrat pacea în sfânta noastră biserică, spre satisfacția tuturor dreptcredincioșilor săi.

Testamentul lui Bánffy. Prezidiul sindicatului presei externe din Viena publică următorul circular:

În urma controversei ivite între „Reichspost“ și o parte a presei maghiare referitor la articolul publicat în 27 Maiu sub titlul „Un lăsământ alui Bánffy“, șefredactorul acestui ziar dr. Funder a supus cazul spre eliberare sindicatului presei externe din Viena, ca corporație jurnalistică imparțială.

Subscriși designați de prezidiul acestui sindicat pentru examinarea acestei afaceri, avem onoare a declara, că după examinarea conștiințioasă a documentelor originale puse la dispoziție de dr. Funder, *procedura șefredactorului ziarului „Reichspost“ a fost corectă din punct de vedere ziaristic, și că starea reală l-a îndreptățit să publice actul ca un lăsământ alui Bánffy.*

Viena, la 6 Iulie 1911.

Dr. Hugo Ganz, (Frankfurter Zeitung) Iuliu Seress (Pesti Napló) H. W. Steed (Times.)

Criza din Serbia. Deoarece partidul radicalilor bătrâni nu voiește să coopereze de fel cu radicalii tineri, regele Petru a încredințat cu formarea noului cabinet pe Milovanovici. L'a ales pe acesta din motivul, că deși aparține partidului radicalilor bătrâni, întreține un viu contact și cu cei tineri, deci un cabinet de sub șefia sa va întâmpina mai puțină opoziție din partea radicalilor tineri. Pe lângă postul de președinte, Milovanovici va conduce și agendele externelor.

Situația în Austria. Uniunea național germană s'a constituit. Adunarea de constituire a fost deschisă de deputatul Sylvester, care în discursul său a mulțumit națiunii germane, că a ajutat partidul la învingere. A vorbit pe larg despre reforma militară arătând avantajul serviciului militar de doi ani.

Mai departe accentuiază, că partidul național german e aplicat să facă o înțelegere și cu celelalte naționalități, mai ales în Boemia, dar această împăcare nu-i permis să se facă în contul intereselor germane. S'a ales apoi un comitet de 7 pentru conducerea partidului, iar pentru executivă o comisie de 24 membri.

Constituția din Bulgaria. Marea Sobranie din Bulgaria a ajuns să stabilească unele puncte în noua constituție. Astfel persoanele militare pot fi supuse în anumite cazuri și forurilor judecătorești civile. Mărirea listei civile va fi hotărâtă prin lege, pasagiul, că lista va putea fi ridicată sau scăzută s'a șters.

Când părăsește regele țara, poate să lase frânele guvernării numai unui consiliu ministerial și nici decât moștenitorului, fie acesta chiar majorean. Cu astfel de prilej nu este de lipsă, ca regele să publice o proclamație către popor, ci este de ajuns, ca să încunoștiințeze despre aceasta consiliul ministerial. Desbaterea continuă.

*) Pentru câteva excepții cfr. pp. 16—19.

Mijlocește bani

pe ipotecă, amortisare
și cu cambii pe moșii, ori
case de chirie, sub condițiile
:: cele mai favorabile ::

Sücs F. Vilmos

Arad, Karolina-utca nr. 8.

□ Casă proprie lângă filiala poștală. □

CORESPONDENȚE

DIN AUSTRIA

SCRISORI DIN VIENA

Deschiderea parlamentului și starea Împăratului. — Dispozițiile singuraticilor partide. — Intențiunea guvernului.

Viena, la 5 Iulie.

Deschiderea parlamentului s'a hotărât pe 17 Iulie. Se zice, că se hotărâse un termen mai timpuriu, dar din anumite motive s'au tot amânat până ce s'a ajuns la fixarea lui definitivă. Ca motiv principial se aducea, că în Galiția nu se isprăvisc încă campania electorală, singura provincie, unde și la adunarea reformei electorale, se luase o poziție separată față de aceasta. În realitate însă adevărata cauză a amânării termenului ar fi starea sanitară a Împăratului. Drept-aceea se lățise vestea, că mesagiul va fi cetit de moștenitorul de tron, ce nici nu părea neobișnuit, de-oarece au mai fost cazuri analoage, ca bunăoară cu prilejul deschiderii ultimilor delegațiuni.

Monarhul a voit însă cu orice preț ca de astădată să exercite dreptul său Suveran, deși starea sanitară nu permitea să se expună la greutățile împreunate cu astfel de reprezentațiuni. Dovadă că starea lui sanitară nu este — durere — prea mulțumitoare de un an încoace, se vede de acolo, că călătoria lui la Ischl fixată de mult, s'a tot amânat. Mai pe urmă s'a amânat pe 8 Iulie.

Deci Monarhul va trebui să-și întrerupă recreația, dacă inzistă să deschidă personal parlamentul la 17 Iulie. Schimbările ce se observă în starea sanitară a Monarhului nu sunt simptomele unui morb, ci ale bătrânelor. Sunt slăbiciuni, cari se pot constata la etate înaintată cum și a Împăratului. Afară de oboseala, ce-l apuca în cursul mesei, la masa de scris ori la plimbare, se mai observă și alte simptome la dânsul. Medicii n'au îngrijorări prea mari, deși la o vârstă de 82 de ani e foarte mare probabilitatea unei catastrofe neașteptate. Mai trist este însă, că nu-i nici o nădejde, ca starea lui sanitară să se îmbunătățească până la toamnă, oricât de mult s'ar cruța.

Atunci însă Monarhul este foarte amenințat de catar, spre care are deosebită înclinație și îmbolnăviri de natura aceasta sunt împreunate cu multe primjdii la un organism slăbit.

Pe când se va deschide parlamentul, situația va fi încă tot neclarificată. Singuraticile partide n'au ieșit nici acum din rezerva lor, și voiesc să-și precizeze poziția față de guvern numai la toamnă. Demisia bar. Bienerth și înlocuirea lui prin Gautsch n'au putut deci îndemna partidele ca să-și descopere adevăratele lor intenții pentru viitor.

E drept, că cu prilejul discuției asupra mesagiului, șefii singuraticilor partide vor da expresiune vederilor lor, dar din acestea nu se va putea încă deduce cu siguranță la cooperarea singuraticilor grupe, cari vor să formeze majoritatea de muncă. Partidul creștin social, care s'a constituit din nou deunăzi a declarat deocamdată, că nu se obligă cu nimic față de guvern. El vrea să-și rezerve „mână liberă” și să decidă votarea pro sau contra guvernului din caz în caz, după cum va putea să concordeze intențiile guvernului cu interesele partidului. Chiar și în organizația internă a partidului, care a luat acum numirea de „Uniunea creștin-socială a deputaților germani” s'au făcut unele schimbări esențiale. Centralismul rigid de până acum s'a întocmit prin organizația de club, care admite constituiri mai restrânse după ținutul, unde sunt aleși deputații.

În fruntea partidului va sta un comitet de 7 bărbați, iar conducerea se concretează alternativ acestora.

Asemenea nu este clară nici poziția „Uniunii germane”, care este gruparea cea mai numeroasă în parlament. În sinul acesteia n'au prea mare încredere în bar. Gautsch, pe care îl cred mai mare prieten al Cehilor, decât pe Bienerth. Nici chiar aceea nu se știe încă cu siguranță, că oare acest partid, care este cel mai numeros în parlament, va reflecta la postul de prezident

al camerei sau ba, pentru că în acest caz partidul ar trebui să ia asupra-și unele angajamente față de guvern.

În partidul socialdemocrat va fi iarăși ceva nou. Până aci acest partid forma un singur corp bine încheiat, acum e vorba însă, ca să se împartă în două. O parte va cuprinde pe Cehi, alta pe Germani, Poloni, Ruteni și Italieni. Principiul internațional, pe care a stat până acum socialdemocrația a dispărut așadar și în Austria.

Programul noului guvern va fi pus amăsurat împrejurărilor actuale pe baze nu prea largi. După constituirea parlamentului va urma o declarație a primministrului, asupra căreia se va începe apoi o discuție politică. Cu finirea acesteia se va sfârși și activitatea parlamentului înainte de vară. Proiecte vor fi prezentate numai foarte puține, în primul rând cel despre asigurarea socială. Conferințe între guvern și șefii partidelor referitor la formarea unei majorități de muncă și pentru o împăcare între Cehi și Germani, precum și pentru reactivarea dietei provinciale din Boemia, nu s'au ținut încă.

Austriacus.

DIN ITALIA

SCRISORI DIN TURIN

Iunie, 1911.

Dacă drumul dela Roma la Turin e numai de douăsprezece ceasuri, în schimb deosebirea între cele două orașe e mare de tot. Dacă n'ai ști din geografie, că ești tot în Italia, te-ai crede într'altă țară.

Căci dialectul Piemontezilor se aseamănă cu vorbirea Romanilor tot așa de puțin ca pietele și străzile largi și moderne ale Turinului, cu zidurile străvechi și ulițele înguste ale orașului etern. Dar și în felul lor de a fi, oamenii de pe malurile Padului se deosebesc de aceia, de pe malurile Tiburului. Pe când cei dintâi sunt cum-pătați la vorbă, muncitori harnici și neobosiți, cei din urmă, cam trăiesc pe gloria trecutului și nu se prea îndeasă la muncă, ci lasă lucrurile să meargă în voia lor. Locuitorul Romei de astăzi, ca și *civis romanus* de odinioară, e mândru când poate spune, că e *romano de Roma*, — și atâta îi ajunge; pe când harnicii piemontezi se laudă cu operele proprii, cu unirea Patriei pe care ei au făcut-o, — cu industria lor bogată și variată, care aduce bani în țară și permite crearea atâtor opere publice, de care apoi se folosesc și cei din sud.

La Roma, la termele Dioclețiane, ai operele din vremea imperiului roman; la Castel Sant Angelo ai monumente culturale din *evul-mediu* și din timpul *Renașterii*; la Piazza d'Armi, ai pavilioanele *provinciilor* din diferite părți ale regatului Italiei; în sfârșit la Valle Giulia ai arta modernă *internațională* unde găsești și artiști italieni din toată Italia și ici colea câte o lucrare a unui arhitect al Romei. Te întrebă însă, care e opera cu care se fălesc Romanii de azi la expoziția lor și nu o vezi nicăiri. Te-ai fi așteptat ca cel puțin în partea de organizare să vezi o muncă personală, dar degeaba. Dacă Dumnezeu a lăsat vre-un pom pe locurile unde sunt expozițiile Romei, atunci poți găsi puțină umbră; dacă nu, fi sigur, că ai să prăjești la soare. Dacă vre-un pavilion străin și-a făcut restaurant ori berărie, ai să găsești cu ce să-ți uzi gâtul pe căldura asta. În nădejdea comitetului roman, puteai să mori de sete. Vre-o distracție, vre-o muzică, pentru a înviora puțin spiritul obosit de atâta artă veche și modernă, — doar după multe plângeri ale presei s'a introdus la expozițiile din Roma și numai după ce s'a observat, că publicul cam stă departe departe de expoziție. Cu un cuvânt inițiativa personală, dorul de muncă, lipsește Romanilor de azi.

Cu totul altfel e la expoziția din Turino căreia nu-i putem precupeți nici un elogiu. E splendidă cu adevărat și e încă o mărturie vie și puternică de inteligență, gustul și puterea de muncă a Piemontului.

Expoziția de industrie și muncă pe care orașul Turin a organizat-o cu prilejul cincuantenarului, se întinde pe ambele maluri ale Padului — sau Po, cum îi spun Italianii — pe o lungime de doi kilometri în partea orașului cunoscută sub numele de Valentina. Departe și de alta a flu-

viului, expoziția în lărgime ocupă terenuri imense, așa, că în total ea are o suprafață de un milion două sute de mii metri pătrați! E internațională și au luat parte state din toate continentele. Când privești de pe Ponte Umberto această minunată cetate albă care se întinde până departe, în fund, la Pilonetto, dincolo de Ponte Isabella, nu-ți poți opri exclamările de admirație și regretul, că atâta minune are să trăiască doar câteva luni. Intrând înăuntru vezi, ce măiastră e aci mâna omului. Alee curate și spațioase, umbrite de brazi, castani și stejari îți oferă pe bănci comode, odihnă răcoroasă. De vrei să treci dela un colț la altul al expoziției sau de pe un mal pe celălalt, sunt atâtea mijloace de comunicare, încât n'ai decât *l'embaras de choix*, cum zice Francezul. De-ți place automobilul, un autobus te duce cu câțiva bani, de vrei pe apă, ai vaporasă ori barcă-automobil; vrei prin aer, găsești un tren aerian cum se obicinuește între vîrfurile munților înalți, îți place drumul fistichin al parchetului — mișcător, cu *tapis-roulant* ești trecut în două minute pe celălalt țarm; — în sfârșit, de vrei să umbli cu propriile-ți picioare, ai galerii comode și răcoase sub podul monumental, o construcție, care e o adevărată splendoare.

Cine e obosit de vizitele prin imensele pavilioane ale diferitelor națiuni sau prin nesfârșitele galerii internaționale de mașini și electricitate, își poate repara forțele în unul din nenumăratele restaurante sau baruri. Sunt de toate națiile și pentru toate pungile, dela elegantul și scumpul Restaurant Français până la sănătoasa și vastă ospătărie a Cooperativei turineze. Apoi ziua și seara câteva orchestre împrăștiate prin toată expoziția sunt un prilej de veselie și animație. Nu mai vorbesc de un cartier întreg de distracții, cu negrii din Somalia, cu dănțuitori arabi și egipteni și cu fel de fel de curiozități atrăgătoare. Dacă n'ar fi decât faptul acesta al aranjării inteligente a expoziției și încă ar fi destul să se vadă superioritatea expoziției din Turin asupra celei din Roma. Dar când vom face în scrisorile viitoare descrierea amănunțită a expoziției, când vom arăta bunăoară cu cât gust s'a construit un întreg castel medieval; un sat alpin; ce frumoasă e participarea turinezilor la Palatul Modei și cât de vastă și bogată e industria mecanică și electrică în Nordul Italiei, — cetitorii se vor convinge că aveam dreptate mai sus când laudam cu atâta entuziasm pe oamenii din nordul acestei țări.

Incheiând această scrisoare, nu mă pot opri de a nu face o constatare tristă. Am văzut în minunata expoziție turineză pavilioanele impozante ale Angliei, Franței, Ungariei, Germaniei, Statelor-Unite etc. și cele mai modeste ale Turciei, Serbiei, Indiei, Uruguajului, Venezuelei, Siamului și a multor alte țări din colțurile cele mai depărtate ale lumii, — dar am căutat zadarnic pavilionul României...

Și e doară o expoziție a unei țări surori, făcută cu prilejul unei serbări naționale!...

Tiberinus.

DIN ROMANIA

SCRISORI DIN BUCUREȘTI

„Carmen” la Roma. — Importante manevre regale la toamnă. — Roada din România în acest an.

În sfârșit, după multe pregătiri, după ezitări chiar, „Carmen” anunță, în mod irevocabil, plecarea la Roma pentru începutul lunii Septembrie. Singură holera, dacă s'ar îndârji în toiul verei, ar putea să contramandeze hotărârea neobositului conducător al primei societăți muzicale românești.

Era o neiertată greșeală ca, măcar în aceste clipe de sărbătoare prin cari trece poporul frate, acum când apropierea noastră se poate face cu legături mai trainice și mai statornice, să nu venim cu partea noastră de suflet la bucuria celor ce-și sărbătoresc unirea și independența pământului italian întreg...

Melodii de pe întreg pământul românesc, armonizări de maestrul Kiriac, Dima, Vidu și ceilalți mulți ai noștri, vor răsună la Roma, la Florența și, poate, încă în două orașe din nord.

Sfiala membrilor societății „Carmen” era espicabilă. Pe lângă greutățile de organizare a unei

Litere - Arte - Științe

UNEI MAME *)

Plăceri, petreceri — câte vrei!
La ele, lumea cum se 'ndeasă!...
Plăcerea ta?... să stai acasă
Între micuții scumpi ai tăi...

Pe rând vin ei să le desmerzi
Obrajii rumeni de alergare...
Tu-i strângi la piept... cu ce 'nfocare!
De dragi ce-ți sunt, din ochii îi pierzi.

Zi-noapte, seara, dimineța:
Scut, soare nelipsit le ești,
Câtând de rele să-i păzești
Și să le luminezi viața.

Vâneze obștea mulțumire
'Nafară de-al casei prag!
Tu cauți din al tău cuib drag
Să faci un raiu de fericire.

Pe-ai tăi, pe-ai tăi să-i ferești
Cu bunătatea-ți, cu iubirea-ți
Aceasta este fericirea-ți
Și numai pentru ei trăești.

Ferice dară de ai tăi
Și 'nchinăciune ție 'n lume,
Cea mai duiosă dintre mume,
Cea mai cuminte 'ntre femei!

P. Duffu.

Teatrul și publicul

de prof. univ. (Lipsca) Volkelt

Trad. liberă autorizată, de dr. Horia Petra-Petrescu

Subiectele erotice și operele la modă

Să cercetăm alte piese, în direcție contrară de cea apucată până acum. Aleg mai întâi farsa: *Hans Hucklebein**) *Blumenthal* și *Kadelburg* au împănăto cu un comic mai plin de efect, decât cealaltă piesă a lor, amintită mai sus. Dar și aici stă într-o crasă neconsonanță succesul mare cu valoarea reală scenică. Înainte de toate îți bate neplăcut la ochi, că nu le-a succes autorilor să disolve murdăria și ticăloșia, în care trăiesc bărbaii din piesă, ca și când lucrul acesta s'ar înțelege de sine; nu le-a succes să le disolve într-un comic vesel, răzător. Comicul din piesă nu este nici pe departe atât de spiritual și de într'aripat ca să ia trivialității idioate partea ei bătără. Există destule piese, cari se ating cu mult mai multă asprime bătără și îndrăzneală de desfrăul sexual, dar acestea iau, totuși, într'un fel răsfățat, pline de spirit și de umor bătără, care te orientează, mulțumită tratării artistice a celor ce se petrec pe scenă.

De unde vin deci, cu toate astea, aplausele, cari nu voiesc să înceteze la reprezentarea piesei acesteia? De sigur a ridicat piesa în grația multora din public, chiar și numai „Cinematograful”. O invenție atât de modernă, de senzațională, adusă ca promovarea comică a piesei teatrale — atrăgea publicul, avea efect și era evidentă. Va trebui mai apoi să se gândească ori cine cunoaște oamenii, la faptul, care nu se poate nega cu nici un preț, cu există multe persoane, cari găsesc o plăcere deosebită când bagă de seamă, că apare și izbucnește în continuu un fond lasciv, plin de

*) Din volumul „Căntece și povești”.

*) După cum se va vedea, am motiv să susțin că „Cinematograful”, piesa localizată de P. Gusty e comedia acestor doi scriitori. Premiera piesei în „Teatrul Național” din București a fost în 190. De atunci s'a reprezentat des — dovadă articolele juste împotriva ei, din „Neamul Românesc” și alte foi, cari se respecta. De aceeași categorie se țin și piesele: „Minunea” (L'enfant du miracle) de *Gavault-Charvay*, trad. de Emil D. Fagure; *Josetta* (Iosette — ma femme) de aceiași autori francezi; „Hapuri miraculoase” de *Buland* și *Hennequin*; *Vasilache Astronomul*, loc. de E. D. Fagure, etc. Nu se poate din deajuns regreta, că astfel de piese pot fi reprezentate pe scena „Teatrului Național”. Trad.

asemenea excursii, era chestia cea mare: la Roma oricât de bune elemente ai avea într'un cor, nu te poți prezenta decât cu un program ales și serios studiat. Publicul italian, în cele mai de jos straturi ale lui, e nu numai iubitor, ci și cunoscător de muzică. Chiar și atunci când n'are o cultură muzicală, Italianul e critic muzical: printr'un simț înăscut el distinge unde este armonie — și îngăduința lui nu merge departe în materie de artă...

Corul societății va fi întregit cu elemente noi — și, prin repetiții serioase, cari au și început și nu se vor termina decât în ajunul plecării, programul lui „Carmen” va fi astfel studiat, încât execuția lui va face cinste muzicii românești la frații noștri italieni.

Pe lângă ușurările de transport, prin țările ce vor străbate, excursioniștii se bucură și de unele ajutoare bănești, între cari cu o însemnată sumă contribuie ministrul instrucțiunii publice.

In toamna aceasta, în luna Septemvrie, se vor face manevrele regale între corpurile III și IV de armată. Teatrul lor va fi în nordul Moldovei, prin părțile Romanului.

Diracțiunea lor o va avea, și de astădată, A. S. R. Principele moștenitor, comandant al corpului 2 și inspector general al armatei. Se cunosc înaltele calități tactice ale Principei moștenitor al României și tragerea de inimă pentru oaste.

De rândul acesta manevrele regale, cari se fac cu forțe așa de mari, au o importanță deosebită, întrucât, cu prilejul lor, se vor experimenta secțiunile de mitralieze, cu cari au fost înzestrate regimentele de infanterie și batalioanele de vânători.

Concentrările în vederea lor se vor face pe la începutul lunii August.

Țară eminent agricolă, România e avizată la producția solului său. Industria și comerțul, mult puțin cât are, e în legătură mai mult cu producția solului. Așadar, industriei agricole și comerțului cu cereale și alte produse prisositoare ale solului. Producția subsolului, afară de cea petroliferă, căzută, aproape în întregime, în mâni străine, nu adaugă mult la comerțul de export al României.

Când sămănăturile sunt frumoase și înaintază bine, când, deci, plouă îndestulător și la timp, România e asigurată pe încă un an. Solul ei, ale cărui izvoare de bogăție par nesecate, un sol, care nu cunoaște nici îngrășământ și, în majoritatea cazurilor, nici măcar rotație în culturi, solul României n'are trebuință decât de ploaie și de o îngrijire, uneori, chiar mediocră.

Anul acesta promite a fi, pentru roada câmpului României, unul din cele mai binevoitoare, socotind după felul, cum arată câmpul și după cifra exportului pe luna Maiu.

Cu toate că anul trecut a fost tot unul dintre cei buni, în anul acesta, cifra exportului din luna Maiu a îndoito pe aceea din aceeași lună a anului trecut.

S'au exportat, în Maiu 1911, 322 000 tone de cereale.

Dar nu numai grânele și rapița dau și vor da, în ast an, o abundență roadă, ci și porumbul, în care hrana țaranului își găsește elementul de căpetenie.

Ploile multe din săptămânile din urmă (timpul critic în dezvoltarea porumbului) vorbesc îndeajuns.

Correspondent.

x Astma, palpitațiunile de inimă de multe ori sunt rezultatul scaumului neregulat: zilnic jumătate de pahar de apă amară, naturală „Ferencz József” pe nemăncate, ajută cu efect circulațiunea sângelui stămpărând astfel congestiunea de sânge. Apa „Ferencz József” scrie renumitul medic de nervi, profesorul dr. Krafft-Ebing din Viena, o folosesc cu drag pacienții și efectul se arată deja la câteva ore după întrebuițare. Se capătă în prăvăliile de apă minerală și în apotece.

sexualism, în decursul piesei. Fără doar și poate a avut forsa la fiecare reprezentație o mulțime de spectatori, cari au simțit desigur în atmosfera putredă a piesei sau cari au mai suportat atmosfera, ca un adaos neplăcut. Pentru mulți a fost însă chiar jocul acesta brutal cu desfrăul conjugal, fie el ori cât de puțin nobilitat prin artă, un izvor principal de răs vesel. Așa sunt oamenii, și n'ai ce-i face.

Dar chiar și la drame de o valoare considerabilă, ba chiar mare de tot, se poate întâmpla, să fie primită din partea spectatorului cu o plăcere față de partea erotică a fabulei, în loc de a avea dispoziția artistică, urmărită. Să ne gândim numai la dramele lui *Sudermann**) De sigur există destui spectatori, cari consideră întâmplările sexuale, brutale și grețoase din „*Sărșitul Sodomei*”, din „*Lupta fluturilor*” sau din „*Luntrea cu flori*” (*Schmetterlingschlacht* și *Blumenbot*), numai drept părți esențiale ale acțiunii purtate cu îndemănare și efect dramatic, și într'o încopiere esențială cu personagiile caracterizate plin de viață. Cu toate astea, pentru un număr considerabil de spectatori, este tocmai partea aceasta sexuală din piesele amintite numai și numai o prezintare, care îi gădila plăcut și-i escită în urma picanteriei ei. Să ne închipuim numai cum ascultă cei mai mulți cu cea mai mare atenție, chiar și în societatea cea mai aleasă și mai cultă, îndată ce se povestește o întâmplare erotică scandaloasă și cum se înviează în adevăratul înțeles al cuvântului, ascultând. Nu e mirare deci, dacă atâția spectatori dau atât de puțină atenție calităților artistice a pieselor amintite și altora de același fel, în cari se tratează până la evidență vicii sexuale în întreaga murdăria lor și dacă persistă să rămână numai pe lângă fabula sexuală, în întregime sau în preponderanță.

Să ne amintim numai succesul grozav raportat de *Maeterlinck* cu „*Monna Vanna*”) lui în iarna anului 1902/3 a avut să înregistreze cele mai multe reprezentații teatrale în Germania — fiind înaintea tuturor pieselor serioase. Aș vrea să știu, dacă tragedia aceasta ar fi făcut atâta senzație și dacă ar fi alergat atâția la ea, de n'ar fi fost în centrul ei motivul goliciunii trupești, nu-i vorbă, operele, dar care se arată într'un mod bătător la ochi fantaziei — goliciunea unui trup femeesc. N'am să greșesc, cred, susținând, că concepția neobicită plină de îndrăzneală a fantaziei și a psihologiei și celelalte calități artistice ale dramei acesteia n'ar fi atras nicicând numai ele singure atâtea cete de spectatori în teatru. După ce s'a făcut cunoscut din partea jurnalelor și în urma relatărilor mai departe, din gură în gură, a îndrăzneței scene rătăcite, cu trupul gol, a crezut fiecare, că trebuie să-și procure această plăcere picană. Numai o mică părțică a publicului își va fi zis: *Maeterlinck* ar fi făcut mai bine să îndepărteze o astfel de scenă îndrăzneată din drama sa, fiindcă în urma ei cade asupra operei sale, cel puțin aparența unui efect teatral, care vrea să fie lasciv.

În repertoriul teatrelor noastre, ocupă operele un loc foarte mare. Cu toate că faptul acesta este prea cunoscut, totuși operetelor nu le dăm atenție prea mare. Ar fi opereta atât de cercetată, întreb eu, dacă s'ar apropia publicul de ea cu desiderate prevalente artistice? Numai fiindcă relația unei părți însemnate a publicului față de operetă, are foarte puțin de a face cu elementul artistic, și numai fiindcă operele atarnă în preponderanță de la satisfacerea altor

Sudermann, trad. în românește cunosce:

1. *Onoarea*. (Die Ehre), de P. Gusty. (T. naț. Buc., prem. 1832).

2. *Magda*. (Heimat) de Virg. Popescu, (T. naț. Buc., prem. 1895), publicată în „Conv. lit.” XXX. (Reprez. din Buc. refacută (!) de Dragomirescu — T. naț. Oct. 1904). În repertoriul dnei Arist. Romanescu și Agatha Bărescu.

3. *Sărșitul Sodomei*. (Sodoms Ende), trad. de Oscar Saphir, (1. naț. Buc., prem. 1894).

4. *Trăiască viața*. (Es lebe das Leben!), de XXX, (prem. T. naț. Buc. 1902) și

5. *Ion Botezătorul* (Iohannes), trad. de Il. Chendi și C. Sandu. Familie XXXVI (1909) vol. a) Orăștie 1901, b) „Bibl. p. topi” Nr. 6.1.

*) Nota. „*Monna Vanna*” s'a jucat, trad., în T. naț. Buc. în 1903. Fragmente am tradus eu în „Familia” XXXIX., 903, Nr. 15—18.

trebuie și poftă, numai de aceea este atât de cercetată opereta din partea publicului. Mi-ar putea obiecta cineva, că nu este cu cale și că e pedanterie să înșirăm opereta cu toată seriozitatea, sub un punct de vedere artistic; că ai voie să aplici la ea numai măsura unei treceri de vreme plăcută. Ca să vorbești astfel, ar fi just întru câtva, dacă operetele s'ar reprezenta numai în teatre de categorie mai joasă. Fiecare știe, că nu este astfel, ci că se reprezintă și pe scene teatrale, cari au orgoliul să fie considerate de sanctuare ale artei nobile, fiind jucate lângă opere, lângă tragedii și alte categorii dramatice. Într'asta vedem, că opereta vrea să fie considerată drept o lucrare artistică. Și are dreptate; numai o estetică strâmtă de inimă i-ar interzice dreptul de existență în domeniul artei. De fapt, există unele operete, cari corespund recerștelor înalte artistice. Să ne gândim numai la „Fledermaus“ sau la „Bettelstudent“*) sau la un maestru atât de genial în felul său ca *Offenbach*.

Firește, opera îngreuează spectatorilor ținuta, dacă vor să o privească cu dispoziției sufletească artistică, fiindcă se ține de natura lucrului să câștige simpatia noastră prin jocul ușuratec, în două senzuri, cu lucrurile sexuale și prin arătarea grațiilor picante femești. De sigur există mulți spectatori, cari rămân imposibili față de această parte a operetei și cari se bucură numai și numai melodiile și tablourile drăgălașe și de întreagă veselie sburdalnică din operete. La partea cea mai mare a spectatorilor vei observa însă, că accentuarea *subliniată* a poftelor libertine și a femeiescului ușuratic de pe scenă va evoca simțiminte brutale și va împiedeca aproape de tot sau va face imposibilă apariția unei aprecieri estetice adevărate. Așa că poți să-ți închipuești cât se aprind simțurile și fentazia de repede și de tare mai cu seamă în vârsta tinereții.

Să luăm spre pildă „Fledermaus“*) fără doar și poate, opereta aceasta este în stare să-ți producă o plăcere artistică mare, dacă se reprezintă cu finețe și spirit. Să o vezi reprezentată pe scena operei imperiale din Viena este un adevărat deliciu select. Firește, te miști în elementul unei ușurinte fără de seamă, în urma libretului și a muzicii. Nu se află nici chiar o singură persoană, care să ia chiar numai întru câtva în serios datoriele unei câznicii cinstite. Dar libertinajul acesta își pierde elementul, care te-ar jigni, fiindcă își capătă expresia influențată de o notă sburdalnică, care se joacă cu toate.

Festele sburdalnice nu sunt subliniate din greu, nici nu apar cu seriozitatea unei poftă nesățioase, nici cu o bătărie brutală. Înainte de toate în *muzica* acțiunilor imorale de pe scenă ori ce înnoire grețosă: are ceva din spumele mării, ceva fugitiv, ceva ce se joacă drăgălaș și trece ușurel peste toate. Dar și *comical* acțiunii contribuie ca ticăloșile să-și piardă ascușurile îndreptate împotriva moralei. În întreprinderile desfrânate e amestecat totdeauna un element, care disolvă soluția; un fel de batjocorire a persoanei proprii, o auto-analiză, care ajunge la rezultatul, că toate acestea câte se petrec sunt doară numai nebunii. Întreagă lumea din „Fledermaus“ ne stă deci înaintea ochilor ca o lume plină de spirit, de răsete și de drăgălașii.

Cine apreciază, *astfel* opereta aceasta a apreciat-o din punct de vedere artistic. Dar trag la îndoială dacă e considerat punctul acesta de vedere din partea unei mari părți a publicului. Dacă ne amintim, că cele mai multe operete nu ating nici pe departe valoarea estetică a operetei „Fledermaus“, ci că de cele mai multe ori domnește o *imbecilitate* lipsită de fantazie și necălită în domeniul acesta, folosindu-se de câteva melodii drăguțe și îndemnuri numeroase pline de picanterie, ca să se lingusească senzurilor și fanteziei spectatorului, că aplauzul dat

*) Românește foarte mult jucată. „Studentul cerșitor“. Trad. Th. Aslan și P. Gusty. Rem. T. naț. Buc. 1885.

*) Jucată de numărate ori și în românește.

în astfel de cazuri nu mai poate fi îndoială se referă în parte momentelor acestora și că publicul urmărește cu plăcere îndemnul de sorta abjectă arătată în trecut mai sus. De n'ar fi astfel multe din operele de maculatură ar fi trebuit să dispară de pe scenă, îndată după apariția lor. Așa ar fi trebuit să se întâmple și cu opereta la modă din timpul din urmă, cu „Lustige Witwe“ (*Văduvoara veselă**)). Ceeace te atinge atât de respingător la opereta aceasta, e pe deoparte nota sexuală, care și-se vârbă sub nas într'un mod atât de bătăran, atât de lipsit de spirit, de ordinar, pe de alta însă împreunarea grețosă a tonului fundamental unuros, bonvivant a operetei acesteia — maculatură cu melodii sentimentale, dulcele. Pe lângă toate părțile drăgălașe muzicale, cari le are această operetă din belșug, nu este stilul și ținuta întregului în stare nici pe departe să disolve partea sexuală expusă într'o formă artistică. Astfel se ține de această operetă un miros fatal de lupănar. Publicului, sau îi este binevenit și-i place acest miros, sau are simțurile atât de *tâmpite*, încât nu-l apersepe.

De ce insist atât de mult asupra operetei? Fiindcă se consideră de cele mai multe-ori, fără de a se mai folosi și judecata la aprecierea ei, ca o parte integrantă a repertoriilor scenelor noastre. *Prea rar* ajungem la conștiința, că ar fi cu cale să aplicăm și la operetă judecări estetice. De aceea, fiindcă aceasta nu se întâmplă prea des, influențăm asupra unei însemnate părți a publicului *asfel*, asupra senzurilor și fanteziei lui, încât faptul acesta numai *salutar* nu poate fi.

Cărți și reviste.

Masa studenților români din Brașov. „Darea de seamă a XIII-a“ pe anul de gestiune 1910/11, de Virgil Onițiu, directorul școlilor medii gr.-or. române.

Inițiativa acestei instituții filantropice pentru ajutorarea studenților dela școlile noastre medii și superioare gr.-or. rom. din Brașov, s'a luat în 1898 pe baza unui proiect prezentat de vrednicul director anual al școlilor medii, d. Virgil Onițiu.

Masa studenților români ajutată constant de către bărbați de inimă, cari au înțeles perfect importanța mare a acestei instituții, azi dispune de 23 fonduri în efecte de 5400 lei; iar în numerar 53.533 cor. 32 fil. *Averea totală a mesei studenților* cu finea anului școlastic 1911, socotită în bani face: cor. 58,652.52.

Nu mai anul acesta s'a sporit cu 100 lei la efecte și cu 6987 cor. 77 fil. în numerar.

În anul acesta au beneficiat prânzul zilnic gratuit 23 studenți dela toate trei școlile; iar 14 studenți au fost ajutați cu beneficiul de jumătate. Iată de altcun conspectul sumar al cheltuielilor și al școlarilor aju. orați ai mesei studenților pe cei 13 ani de existență ai ei:

In anul școl.: S'au cheltuit: Număr. școl. ajut.:

1898/99	Cor.	456*76	20
1899/900	„	2857*96	26
1900/901	„	3023*24	28
1901/902	„	3138*24	30
1902/903	„	3318*80	32
1903/904	„	3315*93	31
1904/905	„	3443*13	30
1905/906	„	4917*40	37
1906/907	„	5376*87	45
1907/908	„	6773*30	57
1908/909	„	7835*26	60
1909/910	„	6427*35	46
1910/911	„	5312*87	37

În 13 ani cu totul: Cor. 56,196 91 școlari 479

*) Jucată de zeci de mii de ori în Europa întregă. De aceiași categorie: și „Die Dollarprinzessin“.

INFORMAȚIUNI

Arad, 8 Iulie 1911

Mersul vremii.

— Raportul institutului meteorologic —

Schimbare neînsemnată în temperatură, mai mult spre Orient, ploi furtunoase.

Prognostic telegrafic: Cold, în spre Orient viscole.

Temperatura la amiazi: 25.2 Celsius.

Bursa de cereale din Budapesta

(După 50 kgr.)

Grâu pe Oct.	Cor.	11.70
Secară „	„	9.61
Cucuruz pe Iulie	„	7.59
„ „ August	„	7.73
Ovăs pe Oct.	„	8.—
Cucuruzul pe Maiu 1912	„	6.93

De-ale noastre.

Declarație. Referitor la desmințirea, ce am dat-o la insistența d-lui dr. Ioan Codrean, cand. de avocat, primim următoarea declarație:

Subscrisul declar, că știrca publicată în Nrul 135 al ziarului „Românul“: „Candidat de avocat bătănd pe un țaran“ corăspunde adevărului.

Iată starea faptică a lucrului. Mercuri, în 15/28 Iunie 1911 dinspre seara am ieșit din curte cu un cal, ducându-l de căpăstru. Am plecat la faur după trăsura, ce aveam acolo reparată. În cale eram nevoit să trec pe lângă vecinul meu Petru Codrean. Doi feciori de ai lui: Dimitrie și dr. Ioan Codrean ședeau pe un lemn înaintea casei. Când am ajuns cu calul în dreptul lor, Dimitrie Codrean sare la mine, mă prinde de piept și de mâna cu care voiam să mă apăr, neavând nici o armă. În momentul acela dr. Ioan Codrean pe dinapoi mă pocnește cu o bătă de fier în cap și peste umăr. M'a umplut sângele și începui a striga. Atunci mă lăsară, căci a ieșit la stradă tatăl lor, care înjurându-mă spurcat, și-a chemat pruncii în ocol.

Martorii acestui incident sunt Iosif Forsan și soția, vecini de peste uliță, Ana Mornăilă, Eva Șerban, vecine, Floare Giurgeu și soția mea. Ana Mornăilă și nevastă-mea au ieșit la stradă auzind strigătele mele, iar ceilalți erau la stradă dela început. Dintre martorii aceștia unii ne-au văzut încăierăți, iar alții au văzut, când dr. Ioan Codrean m'a sângerat.

Ziua următoare m'am dus la medicul dr. Patkós din Chișineu, care m'a vizitat. Atestatul se poate vedea la judecătoria din Chișineu. Fasionarea martorilor se poate afla la jandarmeria din loc.

Notez, că dr. Ioan Codrean a negat, în fața jandarmilor, susținând că el atunci nici n'a fost acasă.

Afacerea se va pertracta în fața judecătorei din Chișineu în 12 Iulie a. c.

Accastă declarație o întăresc și cu jurământ la caz de lipsă, *Șiclău*, în 7 Iulie n. 1911. *Ioan Murg.* Înaintea noastră: *Vasilie Cocis, Gheorghiu Șerban.*

Prelegeri populare. Despărțământul VI Sebeș al „Asociațiunei“ aranjează un ciclu de prelegeri populare în 12 comune din jurul Sebeșului-săsesc cu următorul program:

1. În 7 Iulie n. în *Câlnic*: Aurel Cosciuc: Din economia de câmp. Dr. Eug. Curta: Din Igienă. — 2. În 9 Iulie n. în *Săsciori*: dr. At. Moga: Sfaturi igienice. Iosif Goia: Despre asigurări. — 3. În 16 Iulie n. în *Cuf*: Gheorghie Tatar: Folosirea rațională a banilor. Ambrosie Tatar: Despre legumărit. — 4. În 23 Iulie n.

Balázs Péter, architect. Arad, B) Választó-utca 21.

Face planuri și execută orice lucrare în branșa aceasta în modul cel mai conștientios pe lângă prețurile cele mai ieftine.

în *Vinul-de-jos*: Eugen Pop Păcurar: Despre Asociațiune. Dr. Seb. Stanca: Despre bursă. — 5. În 30 Iulie n. în *Laz*: Gheorghe Tatar: Despre lux. Dr. D. Ștefan: Din legile țării. — 6. În 2 August n. în *Șugag*: Dr. Eugen Curta: Unele boale în popor. Andreiu Ludu: Biserica și școala. — 7. În 6 August n. în *Răhău*: Dr. D. Ștefan: Cauzele proceselor. Aurel Cosciuc: Din economia de câmp. — 8. În 13 August n. în *Loman*: Dr. Nic. Lazar: Dreptul de alegător. Iosif Goia: Asigurarea vitelor. — 9. În 19 Aug. n. în *Căpâlna*: Dr. At. Moga: Nutrirea țăranului. Al. Duvlea: Despre alcoolism. — 10. În 20 August n. în *Strugar*: Dr. Nic. Lazar: Dreptul de alegător. I. Ghișe: Despre stupărit. — 11. În 3 Septembrie n. în *Pianul-de-jos*: Eugen. P. Păcurar: Munca și cruțarea. Const. Oancea: Conservarea portului național. — 12. În 10 Sept. n. în *Petrifalău*: Dr. Seb. Stanca: Biserica și școala. Dr. At. Moga: Sfaturi igienice.

Sebeșul-săsesc, în 3 Iulie 1911. Comitetul despărțământului. S. Medean, director. Dr. Seb. Stanca, secretar.

Concurs. „Vulturul” institut de credit și economii, Tasnád (Szilágyim.) caută un *casar*, cu salar anual de 1100 coroane plătit în rate lunare anticipative.

Dela concurenți se recere să fie absolvenți de școalele comerciale și să depună o cauțiune de 3000 cor.

Petițiile sunt a se adresa direcțiunii, până la 15 Iulie, iar postul e de a se ocupa imediat după alegere.

Direcțiunea.

Teatrale. D-nul și d-na Bârseanu vor da Mercuri și Joi în 29 și 30 Iunie st. n., reprezentație la Oravița, iar Sâmbătă și Duminecă la Bocșa-română și Recița-montană.

Fărădelegi jandarmerești. Șirul fărădelegilor continuă și nici micul cerc al Ibașfalăului nu e cruțat de cele mai mari volnicii.

Pare că expuși administrației caută anume ocaziunile ca să poată contribui și ei cu ceva la dărâmarea concepției de stat constituțional, de drept al nefericitei noastre țări. Pare că cuprinși de furia ideii de stat național maghiar, s'a hotărât a nimici tot ce e drept a aduce în minte lor, că mai sunt și alții în aceasta nefericită țară, cari în cunoștința și alipirea lor de legile țării, sunt tot atât de buni, ori mai buni cetățeni decât ei.

Un act de volnicie și următorul:

S'a întâmplat că în ziua de 5 Iulie a. c., cu ocaziunea târgului liber de țară, a venit și un mărginean cu țesături și haine femeiești de vândut în târg. Intre obiectele de vânzare a fost și niște panglice cu tricolorul românesc, căci cine nu știe că panglica aceasta e partea întregitoare al portului românesc.

Fiind fabricarea acestor panglici permisă, în bună credință și-a scos și mărgineanul marfa în piață, dar nu a stat mult așa căci din depărtare curând s'a putut zări niște arătări cu pene de cocoși, cum se silesc a ajunge între mulțimea oamenilor spre locul unde era așezat mărgineanul și ajunși acolo, fără nici o vorbă, fără ca să se fi provocat la ceva lege sau ordonațiune, a confiscat pantlicele cu tricolorul românesc și le-a dus cu sine.

În faptul acesta nu observă ori și cine absurditatea, că de produs e permis ceva, dar de vândut nu! Faptul acesta formează totodată și atac contra averei private, călcând în picioare cele mai elementare drepturi ale proprietății.

Trăim în stat de drept! Quo usque!?

Cauza altmintrelea va avea continuare!

De-ale fâgărășenilor. Dintr'o scrisoare mai lungă primită dela Fâgărăș, estragem următoarele: „Luni în 3 Iulie a ținut ședință comisiunea centrală comitatensă, cu care ocaziune s'au rectificat listele electorale pentru anul 1912. Dintre Români au luat parte la ședință membrii dr. Octavian Vasu avocat și N. Borzea protopop. Intre cererile de a fi luat în lista alegătorilor dietali era și

aceea a unui Român, de profesiune morar în comuna Bucium. Dr. Vasu a făcut propunerea, ca numitul Român să fie luat în listă, — iar protopopul N. Borzea spre cea mai mare rușine a votat cu maghiaro-jidanii, că adevărat bietul morar român să nu fie luat în listă. Și omul acesta, conducătorul tract protopresbiteral, așteaptă să mai fie numărat între Români, ba încă între fruntașii-conducători...”

„Vineri în 7 Iulie, membrii comitetului clubului comitatensă român, au avut o întrunire în chestia demersurilor pentru sanarea rețelilor administrative din comitatul Fâgărășului. Rezultatul consfătuirilor și pașii întreprinși în aceasta direcțiune, încă nu se pot considera de coapte pentru publicitate.

Convocare. Convocăm adunarea generală cercuală a desp. Sebeș al „Asociațiunii pentru literatura rom. și cultura pop român” pe 29 Iunie v. (14 Iulie n) a. c. la 3 oare d. a. în pavilionul de vară al hotelului „Leul de aur” din Sebeșul-săsesc cu următorul

PROGRAM:

1. Deschiderea adunării.
2. Raportul comitetului și al casierului pe anul 1910 și prezentarea bugetului pe 1911.
3. Alegerea unei comisiuni pentru cenzurarea rapoartelor de sub 2.
4. Alegerea unei comisiuni de trei pentru înscrierea de membri noi.
5. Disertație despre Asociațiune cu referire la iubileul de 50 ani dela înființarea ei.
6. Rapoartele comisiunilor de sub 3 și 4.
7. Alegerea alor doi delegați pentru adunarea generală ce se va ținea în anul acesta la laj.
8. Eventuale propuneri.
9. Dispozițiuni pentru verificarea protocolului.
10. Închiderea adunării.

Sebeșul-săsesc, în 15/28 Iunie 1911.

Pentru comitetul despărțământului.

Sergiu Medean Dr. Seb. Stanca
protopresb. director. secretar.

NB. Seara la 8 ore reprezentație teatrală, declamații, petrecere cu joc.

Românii câștigă pământ. Sub titlul „Scade sau crește proprietatea de pământ săsească?” a apărut în nrul de ieri al ziarului „Kronstädter Zeitung” un articol, în care spune, că în cele 27 comune aparținătoare cărții funduare din Mediaș, Sașii au pierdut din proprietatea lor în timp de 3 ani (1907—1909) 263 jugăre și 1503 stânjeni pătrați. În acelaș restimp proprietatea de pământ a Românilor s'a înmulțit cu 372 jugăre 661 stânjeni pătrați.

Înainte cu Dumnezeu!

(„Gaz. Tr.”)

Convocare. Adunarea generală cercuală a despărțământului Zernești al Asociațiunii pentru literatura și cultura poporului român o convocăm pe ziua de Duminecă 3/16 Iulie 1911 la ora 1 p. m. în edificiul școlar din Zernești cu ordinea de zi obișnuită.

Zernești, la 1 Iulie st. n. 1911. Ioan Ionică, inginer silvic, directorul despărț. P. Dan, inv. secretar.

Rectificare. În articolul d-lui Cassiu Maniu din nrul nostru de Vineri, cu titlul: „Actualitatea autonomiei naționale române” s'au stecurat următoarele greșeli de tipar: În loc de *deșărtăciune* să se citească *deșteptăciune*; în loc de *intuițiune*, — *instrucțiune*.

Procesul de agitație intentat de procuratura regească contra părintelui Constantin Lucaciu, paroh în Dorolți se va pertracta la tabla reg. ca la for de apelată la 12 l. c. st. n. la 9 ore.

Logodnă. D. Arsenie G. Popescu, comerciant în Făget s'a logodit în 27 Iunie n. a. c. cu dragălașa d-șoară *Marioara Matei* din Lipova. Sincere felicitări!

Incunoștințare. Subscrisul voind să pun sub tipar o broșură intitulată: „Școala română și învățătorul român în lumină adevărată”, prin acea-

sta roagă pe toți colegii precum și toți bărbații de școală, cari doresc să o aibă, să-l avizeze prin o cartă poștală, ca să se poată orienta asupra numărului ex. de tipărit.

Broșura din chestie va forma un studiu critic, care va cuprinde necazurile și aspirațiunile școlii și inv. român. Totodată în broșura aceasta vor respinge multe din loviturile îndreptate și se vor restabili multe din greșelile atribuite școlii și inv. român. Broșura nu va costa mai mult de 1 cor.

Roșia (Rôsa) up. Maros-Petres.

Iosif Stanca, inv.

Personale. D. Gheoghe Coșbuc venind dela Karlsbad, în excelență sănătate, a stat câteva zile în Viena, apoi a plecat Joi în Transilvania unde va rămânea peste vară, pregătnd într'aceea, pentru tipar traducerea capodoperei lui Dante „Divina Comedia”. — Nimerindu-se să fie în acelaș timp, de trecere, în Viena, d. l.-col. Verzea, directorul general al Poștelor române și d. dr. Iuliu Maniu, Marți seara a avut loc o delicioasă întâlnire intimă, la care au participat din Viena d-ni: dr. St. N. Ciurcu, dr. Gh. Moroianu, dr. Mihai A. Popovici, pâr. Virgil Cioban, prof. C. Nedelcu.

Reuniunea femeilor române din Brașov serbează împlinirea de 25 de ani, dela înființarea Internatului de fetițe și invită la *serbarea festivă* ce se va ținea după participarea la Sfta Liturghie în biserica din Cetate, Duminecă în 26 Iunie st. v. la 11 ore a. m. în sala cea mare a gimnaziului român, precum și la premergătorul examen teoretic și practic, al școlii de menaj și de industrie casnică, ce se va ținea Sâmbătă în 25 Iunie st. v. la 3 oare p. m. în localul Internatului.

Expoziția lucrurilor de mână și a țesăturilor executate de eleve va fi deschisă începând cu ziua de Luni, 20 Iunie st. v. până în 25 Iunie, în sala școlii primare de fetițe (Șirul Șaguna).

Duminecă în 25 Iunie st. v. după amiazi la 2 oare excursiune în Stejeriș. — *Comitetul.*

Aviz. Vă anunț, că mi-am deschis *cancelaria de avocat* în satul meu, *Sasca-montană*. — Dr. Ilie Grosșianu, avocat.

Din patrie.

Cutremurul dela Kecskemét. Azi dimineața după 2 ore s'a simțit un puternic cutremur de pământ pe întreg șesul Ungariei, al cărui centru a fost orașul Kecskemét. S'au simțit mai multe zguduiri puternice cari au urmat repede una după alta. Zidurile s'au crăpat, iar multe case s'au dărâmat. Liniștea de noapte care a domnit peste întreg orașul s'a prefăcut deodată într'un sgomot asurzitor. Străzile s'au umplut de oameni treziți din somn și doar numai bolnavii și cei neputincioși au rămas prin case așteptând în orice clipă moartea.

Și temerea a fost bazată, căci în multe locuri s'au năruit zidurile aducând nenorociri mai mici. Din fericire moarte de om nu s'a întâmplat noaptea, când străzile sunt pustii. Deci nimeni n'a fost expus la loviturile zidurilor rupte, cari cădeau pe stradă. În întreg orașul n'a rămas o casă neatinsă. Autoritățile au luat măsuri urgente și au dispus, ca ele să fie reparate în timpul cel mai apropiat.

Miliția, poliția și focarii au străbătut în grabă toate străzile ca să dea ajutor celor ce erau primejduiți în urma stricăciunilor mari produse în zidire.

Casa orașului s'a sdruncinat într'atâta încât nu va mai putea servi destinațiunii sale, casarma infanteriei deasemenea, soldații au fost plasați în alt loc. Turnul bisericii izraelite s'a strâmbat, dar și turnurile celorlalte biserici. E foarte probabil, că din cauza aceasta bisericile vor trebui închise pe un timp. În general a fost o norocire, că cutremurul s'a întâmplat noaptea, căci șindilele caselor sburau cu atâta putere de

KILENYI C. és T^{sa}.

Arad, str. József főherceg 11, la globul vânăt.

Au sosit noutățile de primăvară.

Preț ieftin extraordinar.

Pănuri de haine femeiești, mătăsuri, delaine, zephyre, cartoane, mănuși, ciorapi pregătiți de penitențieri. Asortiment bogat de umbrele, pălării de paie pentru dame. Modele și decoruri se capătă cu preț foarte scăzut.

pe case, încât ajungeau pe șirul celalalt al caselor.

Interesantă este mărturisirea acelor, cari veniau către oraș în cursul cutremurului. Aceștia spun, că înainte de cutremur s'au putut observa o lumină pe cer asemenea fulgerului. Acest fenomen a fost observat dela 7 8 kilometri. Piața mare a orașului e plină de pietri, cari au căzut de pe edificiile din jur. Aici e casa orașului, la cele două coșuri au rupt coperișul de tot, tot aici e biserica luterană și colegiul, la cari s'au surpat cupolele și frontispiciul. Gara din Kecskemét e nimicită total, căci ambele caturi au fost rupte.

În apropierea ei era o fântână seacă, acum după cutremur e plină.

Mașinele dela telegraf s'au stricat nu numai la gară, ci și în alte locuri, așa, că e întreruptă și comunicația cu Kecskemét. Străinii, cari se aflau în Kecskemét au părăsit toți orașul

Dintre nenorociri s'au constatat, că a înbunit un bărbat și o femeie iar un băiat de 17 ani a suferit leziuni mai ușoare. Cutremurul s'a simțit peste întreg șesul cel mare, așa în orașele Nagy-Körös, Hódmezővásárhely, Szabadka, Zombor, Orosháza etc. În Palics, aproape de Szabadka, unde apa s'a vărsat peste țărnișele lacului cu acelaș nume.

Cutremurul a durat cam jumătate secundă, dar a constatat din nenumărate sguduiri, cari se urmau foarte repede.

Scamatorii. Cetim în „Monitorul oficial”: Majestatea Sa a distins cu crucea de onoare pentru merite patriotice pe primarii comunali: Rosu Fülöp din Măguri (Szendelak); Hodosán Iános din Balint și pe fostul jurat Hocza Miklós din Crașova (Krassóvár).

Toți trei Români. Suntem deci în drept să punem întrebarea, pentru ce i-a decorat? „Monitorul oficial” ne spune: *pentru serviciul lor devotat.* Fiind însă toți trei din pașalâcul lui Burdia de tristă memorie și credem, protejării lui, — crucea de argint nu ne învesește. În ochii noștri și-a pierdut strălucirea.

Istorie fără tendințe. „Monitorul” ordonanteilor în numărul său recent publică concurs pentru istoria asediului Bosniei și Herțegovinei într-o limbă ușoară povestitoare. Între condițiuni e indispensabilă și aceea de a scoate în relief pretutindenea și cu orice ocaziune curajul și destoinicia trupelor ungurești înfățișându-le ca modele, etc.

Mușcați de mătă turbată. Cetim în „Drapelul”: Patru copilași se jucau în curtea lucrătorului Kerner din Reșița, când s'a năpustit asupra lor o mătă turbată, care i-a sgâriat pe toți. Părinții copiilor n'au bănuț nimica, de aceea nu i-au dus la medic. Peste câteva zile au prezentat toți patru semne de turbare și cel mai în vârstă dintre ei a și murit în chinuri groaznice. Ceilalți trei au fost duși la institutul Pasteur din capitală dar nu e nădejde de scăpare, fiind boala înaintată. Autoritățile au ordonat omorirea tuturor mățelor suspecte.

Evadare din închisoarea Brașovului. Mai acum câteva săptămâni a fost internat în temnița tribunalului din Brașov calfa de măsur Fazekas Ferenc pentru un furt de bani săvârșit la cassieria epitropiei bisericei rom. catolice din loc. Traiul din Temnița, precum se vede, nu i-a prea fost pe plac lui Fazekas, căci zi și noapte era preocupat de planul cum să-și recâștige iarăși dulcea libertate. Eri după amiazi i-s'a oferit în fine momentul favorabil spre a-și realiza planul îndrăzneț. Fiind ocupat la zidirea unei case

din curtea închisorii, și având să lucre pe acoperișul casei, s'a urcat cu scara pe vârful acoperișului, de acolo pe zidul ce încunjură edificiul închisorii iar de pe zid cu o săritură îndrăzneată jos pe pământ și — tunde-o băiete prin țigănie în valea cetății. Până ce paznicii să se trezască din buimăceala lor Fazekas s'a făcut nevăzut. Acum poliția și jandarmeria îl caută și îl curentează... (Gaz. Tr.)

Boala de gură și de unghii. După cea din urmă specificație oficială săptămânală, epidemia de gură și de unghii la vitele cornute, grasează în 2857 comune, infectând 20.408 curți economice.

Epidemia aceasta este în creștere, căci față de săptămâna premergătoare se arată un spor de 357 comune cu 3094 curți.

Dela frați

Trei persoane ucise de trăsnet. Trăsnetul a căzut ieri în comuna Perieți și a ucis pe săteanul Ilie Stan, pe nevasta sa și pe un copil al lor care se aflau la munca câmpului.

Parchetul care a fost avizat de această nenorocire a dispus înmormântarea cadavrelor.

Un bust lui Cuza Vodă la Ploiești. În anul 1860 domnitorul Alexandru Ioan Cuza, pe când vizita orașele țării, a venit și la Ploiești. Aici, a fost găzduit în casele Steriade, astăzi devenite proprietatea dlui N. Nedelcovici. De atunci, pieței unde se află aceste case precum și stradei, i-s'a dat numele domnitorului Cuza-Vodă. Pentru glorificarea numelui marelui domnitor, dl Teodor N. Armanopol, român macedonean, mare proprietar, a luat frumoasa inițiativă, ca să se ridice un bust domnitorului Cuza, în piața cu acelaș nume.

Dl Armanopol, a dat pentru îndeplinirea acestei opere naționale, suma de cinci sute lei. Pentru aducerea la bun sfârșit a acestei inițiative se va constitui un comitet de acțiune.

Inițiativa dlui Teodor Armanopol, este din cele mai frumoase și cu siguranță că se va ajunge la scopul dorit.

Nenorocirea din munții Argeșului. În ziua de 18 Iulie v. au fost trăsniți în munții Argeșului cinci oameni din cari trei au rămas pe loc morți, iar doi sânt oribil mutilați.

De asemenea au fost trăsniți și mai mult de 50 de oi cari se aflau aproape de stâna unde au fost trăsniți cei cinci oameni cari păzeau oile.

Faptele s'au petrecut astfel:

Ciobanii văzând că vine o vijelie, repede au intrat în stână

Imediat însă după ce au intrat s'a produs o descărcare electrică foarte puternică care a căzut asupra lor, distrugând cu totul stâna, oamenii dinăuntru precum și foarte multe vite.

Au fost anunțate autoritățile locale.

S'a dat ordin ca morții să fie transportați în comunele de cari aparțin spre a fi îngropați.

Un caz de pseudo-hermaphroditism. Domnul dr. Racoveanu, medicul spitalului Urleanu, a anunțat parchetului că în ziua de 19 Iunie a. c. s'a prezentat la d-sa fata Dumitra Ștefan Georgescu, de fel din comuna Cornetul Cricov, în etate de 14 ani, pentru a-l consulta asupra faptului că îi cresc mustăți. Fata, care era însoțită de mama ei, avea voce aproape bărbătească și îi crescuseră mustăți și barbă.

În urma vizitei medicale, d. dr. Racoveanu a constatat că este un caz de pseudo-hermaphroditism. Desvoltarea laringelui, lipsa de mamele abundenta de păr pe mâini și pe picioare, cum și prezența unui penis de 4 centimetri cu hipospadiasm cleptohydric, și a unui creștig, dovedesc că are oarecari părți bărbătești și unele femești. Prin tușeul rectal medicul s'a convins că nu are vagin sau corp uterin, s'a cerut parchetului ca să autorizeze operarea penisului, pentru a o lăsa femeie

Diverse

Nouii pensionari d. I. C. Vlăduțiu, director exec. al băncii noastre „Arieșana” la cererea d-sale, din considerarea etății înaintate a fost trecut în pensiu

Aducând această împrejurare la cunoștința on. public, direcțiunea îi exprimă mulțumită d-lui Iuliu C. Vlăduțiu, care a conlucrat la înființarea băncii și a servit aproape 25 ani.

În fine direcțiunea aduce la cunoștință și faptul, că de director executiv l'a ales pe d. dr. Gheorghe Popescu, avocat.

Din străinătate.

Asquith despre Maroc. Am raportat la timpul său, că în parlamentul englez s'a adresat o interpelație asupra Marocului. Intervenția germană a dat material în belșug pentru a discuta aceste evenimente așa, că opinia publică era curioasă să audă și din glasul cel mai autorizat, că ce poziție va lua Anglia în noua situație. Aceste lămuriri s'au dat acum și spre uimirea tuturor sunt liniștitoare pentru Germania. Asquith nu vede o primejdie în situația creată în Maroc, ci numai una nouă creată prin pasul Franței și al Spaniei, Anglia, care încă are interese în Maroc va fi silită, ca pe viitor să participe mai intensiv la o acțiune diplomatică, ce s'ar ivi în Maroc. Natural, că aceste declarațiuni au făcut cele mai bune impresii în Berlin, unde se crede, că chestia Marocului se va rezolvi în curând prin concursul, cel va da și Anglia.

Dar are declarația lui Asquith și o parte, care neliniștește pe Germani și în deosebi Monarhia noastră. Asquith a zis adecă, că situația în Maroc s'a schimbat pe neașteptate, prin care a fîntit la trimiterea v. sului de războiu german. Atât Germania cât și Austro-Ungaria acuză acum Anglia, că și ea e complice la încercătura produsă în Maroc din partea Franței și a Spaniei, căci se presupune cu tot dreptul, că aceste două puteri au purces în înțelegere cu Anglia. De altfel prin scurtimea declarației sale, cât și prin tonul ei vag s'a produs o confuzie și mai mare în o anumită parte a presei engleze și franceze. Unele ziare pretind, ca Germania să-și revoace vasul dacă nu vrea să provoace un conflict. Tot astfel revin și ziarele coloniale.

Vizita lui Fallières în Olanda. Cu prilejul șederei lui Fallières în capitala Olandei s'au luat mari măsuri pentru siguranța persoanei președintelui republicii franceze.

După dineul dela palatul regal a avut loc o serbare venețiană.

Mercuri Fallières însoțit de regina și prințul-soț, va vizita muzeul național,

Va urma apoi o vizită la Haga și Schwenningen.

Joi președintele Fallières va vizita fabrica de șlefuit diamante și locuința lui Rembrand, și Vineri se va întoarce la Paris.

Președintele Fallières a sosit la orele 3 d. a. și a fost primit de către regina și soțul său. Președintele Fallières a fost primit de consiliul municipal al orașului Schwenningen în sala Kur-saal, unde primarul a rostit o cuvântare, în care a spus: „Salut șeful marelui națiuni, care pășește în fruntea civilizațiunei”.

Vineri la 7 Iulie Fallières a ajuns la Dänkirchen, de unde a pornit spre Paris. În gară a fost așteptat de prim-ministrul Caillaux, care i-a raportat asupra chestiei marocane atât de agitate.

Stările în Albania. Trupele turcești care se îndreptau spre Ebha, impresurat de Seid Idriss, au avut o luptă aprigă cu răzvrățiții, care au fost învinși, cu pierderi mari. Trupele și-au continuat drumul înainte. Vești din Constantinopole spun că triburile din Bardeh, ținut ocupate de trupele turcești, au dat jurământul de fidelitate, la care se dă o mare importanță.

PRIMA FABRICĂ DE TRĂSURI DE PE CÂMPIE.

Fabrica lui Hodács János jun. în Szeged

Felsőváros, strada Kistisza nr. 4. (Continarea stradei Maros).

! Asortiment stabil de mai mult de cât 40 bucăți

! calese diferite la dispoziție. !

! Telefon 439. Prețcurențe se trimit gratuit și francat. !

Mari inundații în Bulgaria. De aproape o săptămână în Bulgaria de sud cad mari ploii torențiale. În Filipopoli, Târnova, Bazargic și alte multe orașe, cartiere întregi au fost cu totul distruse... Casele au fost inundate. Sunt multe victime omenești. Armata a primit ordine să salveze pe locuitorii. Trenurile nu pot circula în sudul Bulgariei. Pagubele se ridică la câteva milioane. Guvernul a acordat până acum două milioane pentru ajutorarea inundațiilor.

Otrăvire de școlari. În München au fost otrăviți mai mulți școlari de un bărcat carei îmbiase cu niște aluaturi, pe când ieșiau din școală. Copiii naivi au primit și au consumat cu bucurie aluaturile primite. În curând însă au fost cuprinși de dureri cumplite și doi dintre ei se luptă cu moartea în spital. Criminalul bărbat s'a făcut în curând nevăzut printre mulțime și nu i-s'a mai dat de urmă.

Memoriile Doamnei Toselli. Cu finea acestei luni se așteaptă cu multă nerădare apariția memoriilor doamnei Toselli, cari promet a fi senzaționale. Înainte cu o lună au fost trimise unor cunoscuți ai ei, ca să se convingă că dansa nu va ataca pe nimeni din familia regală. Atacurile din memorii privesc numai unele persoane dela curte, cari au țesut intrigele împotriva ei. Doamna Toselli atacă și o soră a regelui pentru că aceasta luase partea regelui.

Rubrica de șach

sub conducerea maestrului **Gheorghe Marco** (Viena)

Partea VI. (Veneză)*

A fost jucată astfel de domnii **I. Krejciik** (alb) și **dr. S. Tartakower** (negru).

1.	e2—e4	e7—e5
2.	Cb1—c3	Cb8—c6
3.	Ff1—c4	Cg8—f6
4.	d2—d3	Ff8—c5
5.	Fc1—e3	Fcb—b6
6.	Cg1 f3	d7—d6
7.	h2—h3	Fc8—e6
8.	Cc3—d5?	

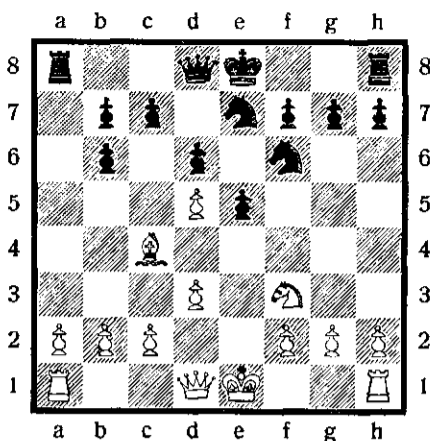
De aci urmează toate inconvenientele de mai târziu.

La orice caz e mai bine 8. Fc4—b3

8.		Fe6×d5
9.	e4×d5	Cc6—e7
10.	Fe3×b6?	a7×b6

*) Cp. „Românul“ nr. 128.

Situația e acum :

11.	Fc4—b5+	c7—c6
12.	d5×c6	b7×c6
13.	Fb5—c4	0—0
14.	0—0	Cc7—g6
15.	Dd1—d2	Dd8—d7
16.	Rg1—h2	h7—h6
17.	Cf3—g1	Cf6—h5
18.	g2—g3	d6—d5
19.	Fc4 b3	

Acum apar evident urmările nefavorabile ale mișcărilor 8. Cc 3—d5 și 10. Fe 3×b 6.

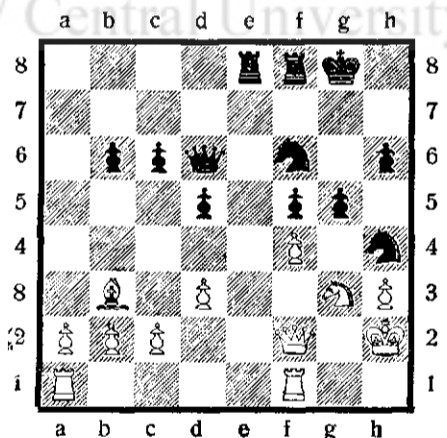
Negru are un puternic centru de pioni iar fugarul alb e exclus.

19)		f 7—f 5
20)	Dd 2—e 2	Ch 5—f 6
21)	f 2—f 4	

Pentru a opri în loc lovina de pioni. Totuși, situația este și rămâne deficilă cum a fost.

21.		e5×f 4
22.	g 3×f 4	Dd 7—d 6
23.	De 2—f 3	Ta 8—e 8
24.	Cg 1—e 2	Cg 6—h 4
25.	Df 3—f 2	g 7—g 5
26.	Ce 2—g 3	

După această mișcare (alb 26) configurația este:

26.		g5—g4!
27.	Cg3—e4	Te8×e4!
24.		Ch4—f3+
28.	Df2×f3	Te8×e4
29.	Df3—f2	g4×h3
30.	Tf1—g1+	Cf6—g4+
31.	Tg1×g4+	f5×g4
32.	d3×e4	Tf8×f4
33.	Df2—g3	Tf4—f2

și învinge. — Continuăm partia așa cum a fost jucată:

28.	d3×e4	Ch4—f3+
29.	Rh2—h1	

Ruină! Mai bine:

29. Rh2—g2 Dd6×f4 (Cf6×e4. 30. Df2—e3).

30.	Df2—g3	Df4×g3!
31.	Rg2×g3	Cf6×e4+
32.	Rg3—f4.	
29.		Dd6×f4!

Cu mult mai energic decât 29. . . Cf6×e4.

30.	Df2—e3	Cc4—g3
31.	Rh1—g2	Cg3×f1
32.	Ta1×f1	Dd6—g6.
33.	c2—c4 etc.	

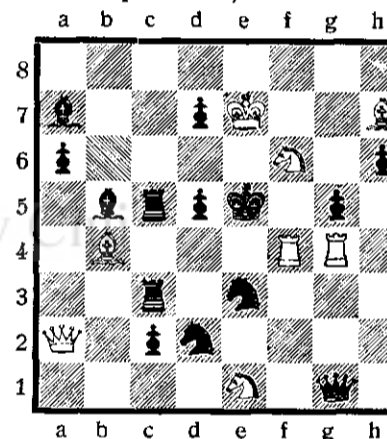
30.	Df2—g2	Cf6×e4
31.	Tf1×f3	Df4×f3
32.	Ta1×e1	Rg8—h7
33.	Dg2×f3	g4×f3

Alb nu continuă.

Problema 15.

De A. Moselly.

(Problemă premiată.)

Mat în două trăsături.

Alb are 8 figuri: Re7, Fh7, Cf6, Fb4, Tf4, Tg4, Da2, Ce1.

Negru are 14 figuri: Fa7, d7, a6, h6, Fb5, Tc5, d5, Re5, g5, Tc3, Ce3, c2, Cd2, Dg1.

Deslegarea problemelor 13 și 14 în numărul proxim.

FOIȚA ZIARULUI „ROMÂNUL“.

Roza dela Disentis

de

H. Zschokke

Trad. de **Iunius**

(6)

— Urmare —

Nici eu singur nu știu. Imi părăsesc nefericita mea patrie. Deviza mea este: viață liberă ori moarte... și acum mă recomand. Rămâi cu bine!

Domnul de Șauenstein îl privea înlemnit cu ochii pironiți și cu gura căscată, numai brațul îl întinse, ca spre a-l reține, Flavian îi întinse la rândul său și el mâna de adio și părăsi odaia înainte ca să-și fi putut reveni în fire baronul.

VII. Uli Goin.

Tot așa de repede își luă tornistrul său ușor, îl aruncă în spate, apucă bastonul noduros și șapca verde de vânător o puse pe cap și se duse la soru-sa, ca să-și ia rămas bun. — I-se rupea inima, măcar, că nu voia să se arate slab la despărțire. Frumoasa femeie se lipi plângând de peptul lui, căci dânsul nu se lăsă înduplecat se mai rămână barem o zi. Li arătă fără încunjur pericolul la care s'ar expune rămânând mai departe aici el amicul celor refugiați. Ori l-ar deținea, ori l-ar da plebei infuriate.

— Dar tu ești nevinovat doar? suspina dansa plângând.

— Nu Sabino, sunt vinovat de crima iubirii patriei, sunt vinovat, căci am îndrăznit se întretin și mai departe legături cu bărbați cetățeni cinstiți, sunt vinovat, căci am îndrăznit ca om liber se votez conform convingerii mele proprii.

Cu ce au greșit, ce rău au făcut acei oameni pacinici, pe cari îi persecutau și băteau în case și pe stradă înainte cu 14 zile în Chur? Li amenințau cu moartea când consiliul de rebel trimise o ceată de oameni săi plătiți, țărani înarmați cu puști, cu sulii și cu lănci, cari au intrat în oraș pe timpul serviciului divin, pe când eșea cu darurile.

Sabina se cutremură înfierată și nu-l rugă mai mult. O teamă ascunsă pentru viața fratelui ei iubit se înstăpâni pe sufletul ei. Ea se desfăcu de el și stetea acum palidă ca o statuă de marmoră cu ochii țintă la el. El o îmbrătoșă încă odată, mai lung decât ar fi voit, îi șopti în ureche cuvinte dulci de mângâiere, — de care el avea nevoie mare, — îi făgădui să-i scrie cât mai des și se o cerceteze la bunurile poțului ei.

— Dar cu Roza ta dela Disentis cum rămâne? — întrebă dansa cu durere în glas zimbând printre lacrimi, Pentruce duci secretul cu tine?

— Vei afla totul, — zise dânsul, — însă eu trebuie să plec ca să fiu mâne dincolo de hotară. Poimâne, — cine știe, — poate baionetele austriacilor să-mi închidă eșirea.

— Mergi cu Dumnezeu, sufletul meu drag! — suspină dansa. Nu te aventura în vr'un pericol, căci viața ta e și viața mea!

După accsie cuvinte îl îmbrățișă încă odată cu aprindere; îl împinse dela sine și se aruncă apoi cu fața întoarsă plângând cu hohot într'un scaun și-i zise: Mergi!

— Și dânsul plecă. Ii era rușine ce-i drept de lacrimile, ce le svânta, nu însă și de inima sa sângerândă. Se lăsă în voia durerii și înainta grăbit ca să iese din sat afară nesimțitor față de farmecul zilei de toamnă, cărei surida și fără se bage în seamă pe cei cu cari se întâlnea.

Abia când văzu înaintea sa sătuleanul Silvaplană aproape ascuns de o coastă păduroasă cu căsuțele sale îngrămădite pe lângă biserică, la stânga sub picioarele sale lacul liniștit cu țermurii, cari repeziau ici-colo limbi acoperite cu stuțisuri dese în oglinda sa lucie, iar ceva mai încolo răsăriau păreții uriași de stânci ai Alpiilor, cari își trimiteau vârfurile lor înzăpezite până la nori și dincolo de nori... abia acum să deșteptă din dureroasa-i reverie Flavian. Părea, că maestrea genului naturii, care-i vorbea aici din mesele munților ce se ridicau asemenea undelor unul peste altul, vrea să-i insuflă putere. Până departe de jui-impregur o tăcere sobră dăinuia în natură sub a cărei influență durerea lui perea din ce în ce.

(Va urma).

Ultima oră

Erupția unui Vulcan pe șesul Ungariei

In momentul când să punem ziarul sub presă aflăm că a apărut un vulcan pe bărăganul Ungariei în apropiere de orașul Kecskemét — fenomen la care de altfel ne puteam aștepta după marile cutremure de acum.

In noaptea aceasta, a izbucnit cu furie în jurul locului Nyr, materii lichide, flageloasa lavă, care s'a întins departe pe bărăgan. Oamenii din împrejurimi sunt îngroziți din cale afară. Sunt temeri de mari nenorociri.

POȘTA REDACȚIEI

Toma Giurgiu. Adresa dlui Stroiescu n'o cunoaștem.

Redactor responsabil: Atanasiu Hălmăgian.

Fondat în anul 1882. — Telefon nr. 688.

BRUCKNER LIPOT

tapețier, decorator și fabrică de mobile în

A r a d,

Andrássy-tér 25, palatul Neumann.
(Lângă cofetăria Matzky).

Recomandă mobilele sale propriu pregătite, solide și de o execuție elegantă. Pentru camere de dormit dela 190 fl. Sutragerie (prânzitor), dela 140 fl. Garnituri de salon, dela 95 florini.

Prețuri de cumpărare convenabile!

NEUSCHLOSS BUTOR

Se vând exclusiv mobile de lemn tare și vestit: ■ NEU- ■ SCHLOSS.

Furnisorul societății căilor ferate ungare.

Atelier de I-u rang.

Vei cruța mulți bani!

Dacă vei cerceta hotelul și grădina

Kravár din strada Sarló nr. 3

la „Métvezér”,

unde se pregătesc cele mai bune mâncări ungherești, vinuri alese de deal, și bere proaspătă de kőbánya, pe lângă prețurile cele mai ieftine și serviciul cel mai bun.

Popicărie acoperită. Iluminație electrică.

„Vlădeasa“

Institut de credit și economii, societate pe acții în B.-Huedin (B.-Hunyad).

Concurs.

„Vlădeasa“ institut de credit și economii, societate pe acții în Huedin (Báuffy-Hunyad), prin aceasta publică concurs pentru ocuparea postului de **practicant** cu termen până în 15 Iulie st. n.

Salar anual Cor. 960.

Reflecții la acest post au să dovedească, că au absolvat școala comercială superioară.

După un an de probă, în caz că va corespunde, va fi denumit de funcționar definitiv.

Postul este a se ocupa imediat după alegere.

Huedin, 6 Iulie 1911.

Direcțiunea.

Recomând

în atențiunea binevoitoare a cumpărătorilor de mobilă

prăvălia mea de

mobile artistice

de sub nr-ul 6 din strada Pejsze

(casa proprie),

având totdeauna asortiment mare din aranjamentul cel mai modern pentru dormitor, refector și salon cu prețuri moderate.

În atelierul meu mare, întreprind orice comandă pe lângă condițiile cele mai avantajoase, după model și eu preliminar.

Cu deosebit respect

Csatlós András
stoler.

Imprumuturi

cu amortizație și imprumuturi pentru funcționar, **vinderea și cumpărarea de moșii și arcelarea lor o mijloc ște mai avantajos:**

Biroul de intermediare:

Vig Lajos

Arad, Árpád-tér N. 5.

... Telefon Nr. 671. ...

Izvor ieftin de cumpărat **gramofoane și plăci** de vânzare și cu plătire în rate.

Noutăți! Au apărut noi plăci românești. Cereți prețurentul il. gratis din Marele magazin de

gramofoane

al lui

TÓTH JÓZSEF

Szeg ed, str. Könyök 3.

Magazinul electrotehnic

al lui

Kalmár József

A r a d

str. Salac nr. 2. Telefon: 242.

Montează motoare electrice pentru industriași, instalează lumina electrică cu prețurile cele mai moderate, etc., etc.

Hauszer K. Géza

fabricant de instrumente muzicale
Arad, str. Deák-Ferencz nr. 40
(casa lui Dr. Winter).

Am onoare a înștiința stimatei mele comitenți și publicul mare, că

● atelierul meu de ●
instrumente muzicale

se află în strada

Deák-Ferencz N-rul 40.

Am înmagazinat mare asortiment de tot felul de instrumente muzicale. Straformez și reparaz instrumente muzicale cu cele mai scăzute prețuri. Comande în provincă execut prompt.

Solicit sprijin binevoitor cu tot respectul
Hauszer K. Géza
fabricant de instrumente muzicale.

Covăresc orice concurență

prin bunatatea, durabilitatea și ieftin tatea lor

ghetele pentru bărbați, femei și copii pregătite din piele neagră ori colorată în atelierul propriu al lui

Czernóczy Mihály,

de sub numărul 3 strada Kossuth, Arad.
Ghete jumătăți se capătă în orice fel de fazon.

Szeifert János

sculptor

Arad, Magyar-utca Nr. 29.

Reparaturi se efectuează prompt; comenzile din provincă se execută grabnic. — La dorință trimite planuri gratuit. Pentru aceasta solicit binevoitorul sprijin al publicului.

Cu stimă: **Szeifert János.**

Pregătește tot felul de lucrări din acest ram, ca: **iconostase, amvoane, aranjamente pentru biserici și saloane**, tot felul de sculpturi se efectuează pentru tâmplari.

Cancelarie administrativă și birou de informații în Budapesta.

Procur și dau informații în toate afacerile procesuale, extraprocusuale, administrative și comerciale; mijloace de împrumuturi personale, ipotecare și amortizaționale ieftin și în scurt timp; mijloace de cumpărări, vânzări, exarendări de bunuri, mașini, motoare și alte rechizite economice; finanțez parcelări de moșii, esoperez ajutoare de stat pentru preoți, învățători, școli și pentru cumpărarea de izlaze și pășuni; efectuează tot felul de comenzi comerciale eventual și la bursă prompt pe lângă taxe moderate și anticipație pentru corespondență.

Dr. Constantin Manea, avocat dipl. -- VIII, Aggteleki-u. 10. I. 7. Telefon 171-27.

Îngrijiți-vă de viitorul vostru!

Mijlocul cel mai bun, pentru a se scuti pe sine și pe ai săi de lipsă, este a se înscrie de membru la

„Asociația Esecchiană de Ajutorare Reciprocă”.

La aceasta asociație poate să se facă membru ori-care persoană dela etatea **16—80 ani**. Pe lângă o **taxă lunară de 1 cor.** și **taxă de cazurile de moarte, deja după un an de membrație i-se solvește moștenitorului un ajutor de 2000 cor.**, iar devenind membrul după cel puțin 3 ani de membrație, prin oare-care nenorocire **neputincios de muncă i-se solvește până când trăiește o rentă lunară de 50 cor.** Dacă un membru trăiește 30 de ani dela înscriere, poate ridica în gata **2000 cor.**, însă dispunând membrul că suma de 2000 cor. după moartea lui să o primească moștenitorii, i-se solvește membrului până ce trăiește o rentă lunară de **50 cor.** Membrii înscriși dela etatea de 60—80 ani n'au drept la rente. Să pot semna 1—2 cote (2000—4000 cor.). **Atestat medical nu se recere.**

Pe lângă solviri lunare moderate și taxe de măritșuri, poate fiecare ași asigura fetele, dacă aceste n'au trecut etatea de 18 ani. Se pot semna 1—2 cote (2000—4000 cor.). Dacă o fată după 3 ani de membrație rămâne orfană, înceată solvirea taxelor, **la măritș, fata totuși primește suma asigurată**, iar până atunci — însă cel mult până la etatea de 20 ani — primește o rentă lunară de 30 cor. Tot aceasta rentă primește fata până când trăiește, dacă după oare care vreme rămâne nemăritată.

Societatea oferează fiecărui cea mai mare garanță: cote seminate până la **10,000.000 cor.** și peste **200.000 cor.** fond de garanță.

Prospecte și blanchete trimitem gratuit. — Aplicăm secretari în toate orașele și bărbați de încredere în toate comunele.

Spre deosebită atențiune:

Sistemul nostru fiind prea bun s'a imitat și prin alții, folosind chiar și firmă care seamănă cu firma noastră. Deci rugăm ca pe epistolele adresate nouă a scrie cuvântul „**Esecchiană**”, cu litere groase și a-l subtrage

„Asociația „**Esecchiană**” de Ajutorare reciprocă”.

Diracțiunea pentru Ungaria:

Timișoara (Temesvár-Belváros, Hunyadi-utca 4., I emelet).

Cel mai bun și mai încrezut **mijloc de curățirea și nobilitarea feței**, care se deosebește de toate mijloacele cunoscute până acum este

Serail crema a lui Rozsnyay.

Cultivă și înmoaie pielea feței, efectul ei tineresc împrumută feței o finețe de catifea, îndepărtează pistrii și alunițele, netezește încrețiturile.

Prețul unui tub 1 cor.

Pudră Serail a lui Rozsnyay.

Se pregătește în culoare albă, roză, crem, ca toate produsele mele de Serail, constă din substanțe nevătămătoare. E foarte plăcută doamnelor pentru însușirea ei de a ascunde scăderile.

0 cutie 1 cor. 20 fl.

Săpun Serail a lui Rozsnyay.

Cu miros plăcut și durabil, înmoaie pielea.

0 bucată 70 fileri.

Pe poștă le trimite:

farmacia Rozsnyay

Arad, Szabadság-tér.

Comenzi din provincă se efectuează încă în aceeași zi.

Wällischhof

stabiliment de hidroterapie și sanatorii aranjat conform tuturor recerintelor moderne; — dietetică după sistemul lui **dr. Sahmann**; — (băi de aier, de soare, de aburi, de aier cald, de acid carbonic, de oxygen, de radium, băi medicinale, băi electrice, gimnastică, etc.)

30 minute depărtare dela Viena în regiune romantică și sănătoasă. Indicat la toate boalele nervoase și cele ale schimbului organic (neurasthenie, histerie, anemie, diabet, diateză urică, reumatism, boale de stomach și de intestine, etc.)

Cure de îngrășare și de slăbire. — Nu se primesc în stabiliment: boale infecțioase și boale psihice.

Posta: Maria-Enzersdorf bei Wien.

Telegr. și telefon: Wällischhof-Eiesshübel bei Wien.

Cu prospecte și detalii stă la dispoziție direcțiunea și medicul-șef al stabilimentului:

Dr. Marius Sturza.

Pentru sezonul de primăvară!

Recomand magazinul meu bogat asortat în
pălării de bărbați, albituri, cravate și mițe.

Mare asortiment în pălării de băieți pe
lângă prețuri fixate. Totodată recomand

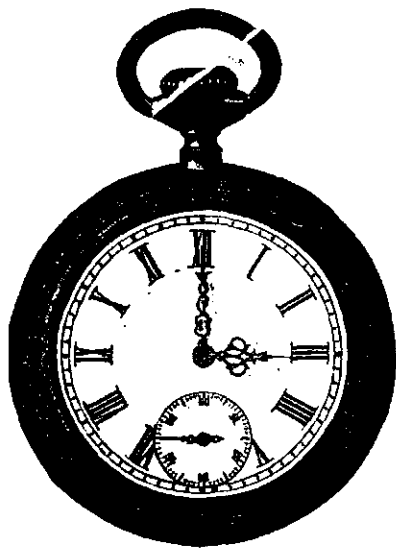
≡ atelierul meu de blănărie ≡

pentru toate lucrările ce cad în branșa
aceasta pe lângă serviciul cel mai prompt.

Cu stimă:

Ioan Bálint („János“)

Timișoara-Fabric. Palatul orașenesc.

Cele mai bune **oroloage**

cele mai solide și **juyaericale**

cele mai moderne
atât pe **bani gata, cât și în**
rate pe lângă **chezășie de**
10 ani cu prețuri ieftine, liferează
cea mai bună prăvălie în aceasta
pravința în întreaga Ungaria

BRAUSWETTER JÁNOS

orologier în SZEGED.

➔ Catalog cu 2000 chipuri, se trimite gratuit.

Notez, că numai aceia vor primi catalogul gratuit, cari îl cer cu provocare
la ziarul **Românul** (ad. scriu că au cetit anunțul în „Românul“). Co-
respondențele se fac în limba maghiară, germană și franceză.

Tobuze pentru țigarete
de fabrica

≡≡ **Bardou** ≡≡

care sunt mai bune și mai
plăcute, se capătă la —

Librăria FRĂȚII ROTH

ARAD, Andrásy-tér. (Vis-à-vis de Monumentul-sfânt).

Nu sosit cele mai frumoase și mai noi
ghete de primăvară și vară.

Ghetele de bărbați și dame

Salamander

cu renume mondial,
se capătă în colorile galbină
și neagră cu
16 coroane 50 fl.
excluziv la mine.

WEINBERGER JÁNOS

prăvălia de ghete de rangul I-u,
Arad, piața Andrásy nr. 20.

Comandă din pravința se execută în aceeași zi.

25(11)

La

**Librăria die-
cezană, Arad**

se capătă

MINEILE

pe 12 luni, în 12 vol.
legate în pele cu cop-
cii, 1 vol. 14.50, toate
volumele Coroane 172.

La administrația ziarului

„Românul“

se primesc anunțuri cu prețurile

cele mai moderate.

